

Täysistunto

Tiistai 2.10.2018 klo 14.05—22.06

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2017 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 4/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetty lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämistäjärjestyksessä. Lakiehdotus voidaan nyt, jollei sitä vähintään viiden kuudesosan enemmistöllä julisteta kiireelliseksi, hyväksyä lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin tai hylätä.

Keskustelu

14.07 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on perustuslain muutos, joka tarvitaan, jotta tiedustelulait voidaan hyväksyä tällä kaudella eduskunnassa. Kysymys on siitä, että lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin suojaan myös rikosten torjunnassa. Tähän mennessä se on ollut mahdollista rikosten selvittämiseksi. Lisäksi uutena perusteena on kansallinen turvallisuus.

Asia ei suinkaan ole mustavalkoinen, mutta kannatan tätä perustuslain muutosta. Eduskuntakäsittelyssä haluan varmistaa, että tiedustelulle on tiukat palomuurit ja toimitaan aina ihmisoikeuksia kunnioittavasti. Luvan tiedusteluoperaatioon voi saada vain vahvoihin perusteisiin Helsingin käräjäoikeuden kautta. Uusi tiedusteluvaltuutettu on merkittävä laillisuusvalvoja, ja parlamentaariseen valvonnasta vastaa uusi tiedusteluvaliokunta.

Vihreät pitävät välttämättömänä suojelupoliisin eli supon koko toiminnan saamista parlamentaariseen valvontaan. Sen rooli muuttuu nyt poliisiorganisaatiosta tiedusteluorganisaatioksi. Huolellinen eduskuntakäsittely on tarpeen, jottemme luo turvallisuuden turvin kansalaisten urkintakoneistoa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Pyydän rauhoittumaan ja kuuntelemaan. — Edustaja, olkaa hyvä.

Kiitos. — Massavalvontaa ei voi hyväksyä, ja ymmärtääkseni lakien reunaehdoilla se on suljettu pois. Dataa voi seuloa vain tietyin kriteerein epäilysten pohjalta. Järjestelmän valvonnan toimivuus on kaiken a ja o.

Tiedustelulakien tarpeiden lähtökohdat ovat olleet keskusteluissa hyvin esillä. Me tarvitsemme uudet siviili- ja sotilastiedustelulait, sillä on kyettävä reagoimaan ajoissa voimistuviin uhkiin, kuten terrorismiin. [Ben Zyskowitz: Hyvin sanottu!] Nykyiset lait eivät mahdollista viranomaisten tiedonhankintaa kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

hetkellä olemme tiedustelussa riippuvaisia siitä, mitä tietoja saamme muiden maiden tiedusteluviranomaisilta, sillä meillä ei ole omaa ulkomaantiedustelua. Muiden maiden valtiollisten tahojen tiedustelu saattaa myös vahingoittaa yritystemme toimintaa. Uhkien havaitseminen mahdollisimman aikaisin on tärkeää. Tiedustelulait ovat iso paketti, jonka pykäliin on huolella tutustuttava.

Lakivaliokunta tarkastelee erityisesti tiedustelun valvontaan ja lupamenettelyyn liittyviä kysymyksiä. On tärkeää saada sellaiset lait, jotka turvaavat kansallisen turvallisuuden ja ovat tasapainossa yksilönsuojan kanssa. Ministerit vakuuttivat tiedustelulakien lähetekeskustelussa, etteivät lait mahdollista massavalvontaa ja että kansalaiset voivat tehdä tiedusteluvaltuutetulle kanteluja ja tutkimuspyyntöjä. Lakivaliokunnan tehtävä on paneutua muun muassa tiedusteluvaltuutetun rooliin ja toimivaltaan sekä siihen prosessiin, jossa tuomioistuin antaa luvan supolle tai Puolustusvoimille tiedusteluun. Perusoikeuksien suoja huolettava, ja siksi siihen puuttumisen on oltava tarkkarajaisesti määritelty. Tietoliikennetiedustelun on oltava mahdollisimman kohdennettua ja rajattua.

Toimintaympäristö on muuttunut nopeasti viime vuosina. Perustuslakivaliokunnan mietintö on tarkkaan punnittu, eikä valiokunta näe estettä perustuslain kiirehtimiselle tässä asiassa. Mikäli lain kiirehtiminen on huomenna äänestyksessä, aion äänestää lain kiirehtimisen puolesta. — Kiitos.

14.11 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme perustuslain uudistusesitystä toisessa käsittelyssä. Viime viikolla oli ensimmäinen käsittely, ja oli merkille pantavaa, että sekä sisällöstä että perustuslain muutoksen tarpeellisuudesta vallitsi suuri yksimielisyys. Se on erittäin merkittävä asia.

Perustuslain muutos on aina merkittävä asia ja siihen on valmistauduttava huolellisesti, ja voi todeta, että tämä muutosesityksen valmistelu on tapahtunut perusteellisesti, huolellisesti ja laajapohjaisesti. Oikeastaan tämä työ käynnistyi jo viime vaalikaudella, ja varsinaisesti perustuslain osalta oikeusministeriön työryhmä asetettiin 2015 ja sai työnsä valmiiksi syksyllä 2016. Tässä oli laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä, joka myös kuului merkittävän joukon asiantuntijoita. Loppuvuodesta 2015 asetettiin myös parlamentaarinen seurantaryhmä, joka tätä perustuslain muutosta on huolella käsitellyt. Tässä oli myös laaja lausuntokierros ennen kuin tämä sitten tuli eduskuntaan.

On syytä todeta, että tämä perustuslain muutos on varsin tarkkaan rajattu: se koskee yhden pykälän yhtä momenttia. Tässä hallituksen esityksessä oli yksi vähän laajempi kohta, jonka perustuslakivaliokunta rajasi perustellusti pois.

On syytä todeta, että tämä perustuslakivaliokunnan mietintö on yksimielinen ja mietintöä tehdessään ja mietinnöstä päättäessään valiokunta oli täysilukuinen. Tämä ei ole vähämerkityksellinen asia. Tämä luo myös pohjan jatkokäsittelylle. On syytä todeta, että tässä työssä ei ole ollut asetelmana hallitus—oppositio, vaan tämä on parlamentaarista valmistelua. Tätä muutosesitystä ei ole tehty tätä hallitusta varten eikä seuraavaa hallitusta varten, vaan pitkälle tulevaisuuteen, ja siksi tähän on syytä rakentua vahva luottamus. Huolimatta poliittisten suhdanteiden muutoksista, joita aina on, tähän järjestelmään täytyy voida luottaa. Se on meidän yhteiskuntamme turvallisuuden kannalta aivan avaintekijä, eli me teemme tässä tulevaisuutta.

En käy läpi nyt tässä yhteydessä näitä erityislakeja eli substanssilakeja, siviilitiedustelua, sotilastiedustelua, valvontaa, laillisuusvalvontaa ja parlamentaarista valvontaa, se on omansa, mutta tämä perustuslain muutos luo näille pohjan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Yhden näkökulman otan tässä tästä esille, asian, joka on paljon ollut keskustelussa, ja se on se, salliiko tämä massavalvonnan. On syytä selkeästi todeta, että ei salli. Perusoikeuksien rajoitusedellytykset ja ne edellytykset, mitä valiokunta linjasi, ovat täysimääräisesti voimassa silloin, kun arvioidaan näiden erityislakien suhdetta tähän perustuslakiin. Tämä luo turvallisen näkökulman.

Nyt on keskusteltu siitä, miten kiire tällä on ja onko jotakin nyt yhtäkkiä tapahtunut. Voin todeta, että se kiire on ollut jo kauan, ei se ole nyt hetkessä tullut. Siksi voi todeta, että jos tämä lykkääntyy, niin sekin on varsin iso päätös. On myös syytä todeta, että tästä ei voi vetää sitä johtopäätöstä, että aina perustuslain muutos tehtäisiin kiireellisellä menettelyllä. Tämän hyvin vahvasti perustuslakivaliokunta tuo mietinnössään esille.

Arvoisa puhemies! Teen viitaten perustuslain 73 §:ään ehdotuksen, että tämä lakiesitys julistetaan kiireelliseksi eli käsitellään kiireellisellä menettelyllä, mikä tarkoittaa sitä, että se voidaan näillä valtiopäivillä hyväksyä.

14.17 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan perustuslakivaliokunta on arvioinut mietinnössään hallituksen esityksen Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta. Valiokunta ei näe esteitä sille, että perustuslakia muutettaisiin kiireellisessä säätämisyksityksessä. Näin mahdollistettaisiin tiedustelulainsäädännön laatiminen vielä tällä kuluvalle vaalikaudella. Parlamentaarisen historiamme kannalta on erittäin merkittävää, että perustuslakivaliokunta teki yksimielisen mietinnön tästä asiasta. [Eero Heinäluoma: Oikein!]

Perustuslakiin esitetty viestintäsalaisuuden muutos on rajattu koskemaan vain vakavia kansallisen turvallisuuden uhkaajia, olivatpa he kotimaisia tai ulkomaalaisia ääritoimijoita. Massavalvontaa ei esitetty perustuslain muutos siis mahdollista. Rajanveto on tältä osin riittävän selkeä ja myös yksiselitteinen. Turvallisuudesta vastaavien viranomaisten valtuuksien kasvaessa lainsäädännöllä on samassa yhteydessä varmistettava kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen myös käytännössä. Samalla tiedonvälityksen lähesuoja ja salassapitovelvollisuuden suojaamien tietojen koskemattomuus tiedustelutoiminnassa on taattava. Tätä hallituksen esityksessä toteuttavat tiedusteluvaltuutetun viran perustaminen ja parlamentaarisen tiedusteluvalvontavaluokunnan muodostaminen. Luotan, että hyvässä parlamentarisessa yhteistyössä varmistamme selkeät ja riittävät rajat tiedustelutoiminnalle.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin arvokkaana, että eduskuntakäsittelyssä on voitu yksimielisesti tulla sille kannalle, että hankkeen yhteydessä toteutetaan koko suojelupoliisin valvonta. Supon toiminnan parlamentarisesta valvonnasta on vuosia käyty keskustelua. Nyt on tärkeää, että supon valtuuksien lisääntyessä koko supo tulee parlamentaariseen valvontaan. Valvonnan laajentaminen on tärkeää myös kansalaisten supoa kohtaan kokeman luottamuksen säilyttämiseksi. Tämä oli yksi sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän edellytys uudistuksen toteuttamiseksi.

Koko itsenäisyytemme ajan täällä eduskunnassa on pystytty tekemään puoluerajat ylittävää yhteistyötä valtiollista turvallisuutta koskevista asioista. Se on ollut Suomen vahvuus. Tästä pitkästä linjasta on pidettävä kiinni myös nyt, kun käsittelemme vaativaa hanketta tiedustelulainsäädännön toteuttamiseksi. Tosiasioita on katsottava silmiin, kun puhumme kansalaisten turvallisuuden takaamisesta. Lainsäädäntöä on välttämätöntä kehittää vastaamaan Suomen muuttunutta turvallisuusympäristöä. Suomi tarvitsee ajantasaisen tiedustelulainsäädännön varautuakseen uusiin uhkiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Arvoisa rouva puhemies! Demokratian on myös kyettävä puolustamaan itseään. Kansalaisten perusoikeudet ja kansalliset turvallisuustarpeet ovat yhdistettävissä, kun parlamentaarinen valvonta viranomaisten uusille valtuuksille ja koko supon toiminnalle on kunnossa. Tältä osin hallituksen esitys perustuslain muuttamisesta on perusteltu. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa tukensa tiedustelulakien voimaansaattamiselle vielä tällä vaalikaudella. Näin ollen minulla on ilo kannattaa edustaja Töllin tekemää esitystä julistamisesta kiireelliseksi.

14.21 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Perustuslain muuttamiseen pitää olla aina erittäin korkea kynnyks, ja tämä kynnyks tulee jo siitä, missä järjestyksessä perustuslakia pitää muuttaa. Vielä korkeampi kynnyks, aivan äärimmäisen korkea kynnyks, pitää olla kiireellisyydessä, siinä, että julistetaan muutos kiireelliseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on syytä erottaa perustuslain muutos, tiedustelulait ja perustuslain muutoksen kiireelliseksi julistaminen. Ensimmäisessä käsittelyssä kävi ilmi, että perustuslain muutos nauttii yhteisymmärrystä täällä: kaikki ovat valmiita sen tekemään. Tiedustelulait, joihin erityisesti edustaja Karimäki puheessaan keskittyi, ovat täysin eri asia. Ne tulevat myöhemmässä vaiheessa käsittelyyn. Niiden sisällöstä on monia duubioita, mutta ne on mahdollista säätää sen jälkeen, jos tämä perustuslain muutos hyväksytään. [Markku Rossi: Ja tarve on suuri!] Mutta nyt se kolmas kysymys on, onko muutos niin kiireellinen, että tämä pitää julistaa kiireelliseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on aivan oikein todettu, että perustuslakivaliokunta antoi yksimielisen mietinnön asiasta. Perustuslakivaliokunta ei lähtenyt mietinnössään itse esittämään kiireelliseksi julistamista. Perustuslakivaliokunta arvioi asiaa puhtaasti valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta ja totesi, että ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä kiireellisen järjestyksen käytölle ei ole. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] Tämä on minusta tärkeä nähdä, että perustuslakivaliokunta ei esittänyt kiireellisyyttä, mutta ei myöskään nähnyt sille estettä, jos niin halutaan toimia. Asia jää siis eduskunnan ratkaistavaksi. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!]

Valiokunta kuitenkin painotti normaalijärjestyksen ehdotonta ensisijaisuutta ja kiireellisyyden poikkeuksellisuutta. Tämä on hyvin tärkeää. Hallinto-, puolustus- ja ulkoasiainvaliokunta kaikki ovat omalta osaltaan lausuneet perustuslakivaliokunnalle turvallisuustilanteen kehityksestä. Itse olen ulkoasiainvaliokunnan jäsen. Mitään sellaista radikaalia tai välitöntä uhkaa, mikä välttämättä edellyttäisi perustuslain kiireellistä muuttamista, ei tullut ilmi näissä kuulemisissa. Kuten perustuslakivaliokuntakin huomioi, on käsittelyssä mennyt myös jo sen verran aikaa ja vaalikausi on siinä vaiheessa, että asian siirto seuraavan eduskunnan ratkaistavaksi ei venyttäisi lakien voimaantuloa enää kuin vähän.

Arvoisa rouva puhemies! Näin myös toteavat valtiosääntöasiantuntijat, joita perustuslakivaliokunta on kuullut.

Martin Scheinin toteaa: On selvästi nähtävissä, että hallitus on priorisoinut muita kiireellisiä lainsäädäntöhankkeita. Tätä taustaa vasten lausumat perustuslain 10 §:n muutoksen kiireellisyydestä ovat menettäneet uskottavuuttaan. Samalla kahden eri menettelytavan käytöstä seuraavien aikataulujen ero on entisestään kaventunut.

Tuomas Ojanen toteaa: Jo yksin se, että perustuslain muutoksen käsittely on jäänyt kevädistuntokaudella kiireellisempinä pidettyjen sote- ja maakuntalakupakettien katveeseen — havaitsen antaneeni perustuslakivaliokunnalle ensimmäisen kerran lausunnon käsillä olevasta hallituksen esityksestä lähes neljä kuukautta sitten — on omiaan horjuttamaan halli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

tuksen esityksen kantaa siitä, että Suomen turvallisuustilanteen heikentyminen ja tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan todella muodostaisivat sellaisen poikkeuksellisen tilanteen, jossa perustuslain kiireellisellä muuttamisella on osoitettavissa välttämätön tarve. Jos näin todella olisi asianlaita, käsillä olevaa hallituksen esitystä olisi toivottavasti priorisoitu myös perustuslakivaliokunnassa niin sanotun sote-makulakipaketien tulipalokiireenomaisen käsittelyn sijaan.

Juha Lavapuro toteaa: Lopuksi kiinnitän valiokunnan huomiota ensinnäkin siihen, että perustuslakivaliokunta tekee kiireellistä menettelyä koskevassa kannanotossaan myös ennakkopäätöksen. Mitä kevyemmin perustein ja lyhyemmän ajan voittamiseksi kiireellinen perustuslain muuttamismenettely hyväksytään, sitä herkemmin ja vähäisemmin syin tähän poikkeukselliseksi tarkoitettuun menettelyyn voidaan turvautua myös jatkossa.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä ei ole siis erimielisyyttä siitä, pitääkö perustuslakia muuttaa. Meillä on erimielisyys siitä, onko tämä niin merkittävä ja kiireinen asia, että se pitäisi julistaa kiireelliseksi. Kysymys on perustuslain muuttamisjärjestyksestä ja ennen kaikkea demokratiasta.

Arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunnassa kuulemiini asiantuntijoiden sekä lainaamiini perustuslakivaliokunnassa olleiden asiantuntijoiden näkemysten pohjalta olen tullut siihen tulokseen — ja olemme tulleet siihen tulokseen — että kiireellisyys ei ole tässä ylittynyt, se korkea, korkea kynnyks, ja sen vuoksi emme kannata asian julistamista kiireelliseksi, vaikka kannatamme kyllä itse perustuslain muuttamista.

14.27 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On myönnettävä, että en ihan täysin ymmärrä tätä vasemmistoliiton logiikkaa, vaikka edustaja Arhinmäki perusteellisesti esitteli heidän näkökulmansa asiaan. Jos ja kun vasemmistoliittokin pitää tätä perustuslain muutosta perusteltuna ja tarpeellisena ja kun perustuslakivaliokunta on tehnyt täysin selväksi, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus sen suhteen, että jatkosakin aina muutettaisiin perustuslakia nimenomaan kiireellisessä menettelyssä, niin en ymmärrä, miten sen jälkeen päädytään kuitenkin vastustamaan tätä kiireelliseksi julistamista. Kukaan meistä ei näe tulevaisuuteen, kukaan ei tiedä, mitä tapahtuisi sen vuoden tai kahden aikana, minkä lakihanke tällä perusteella viivästyisi, mutta kun olemme jo nyt jäljessä näiden valtuuksien osalta suhteessa muihin Suomeen rinnastettaviin maihin, niin ei kiireellisyyttä pidä estää.

14.28 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedustelulakien uudistamisesta vallitsee laaja yhteisymmärrys, ja on erinomaisen hyvä asia, että niiden sisällöstä on myöskin päästy nyt yhteisymmärrykseen. Mutta minua, ehkä vähän jälkijättöisesti, on jäänyt askarruttamaan kysymys siitä, olisiko ollut kuitenkin mahdollista viedä näitä tiedustelulakeja laki kerrallaan eteenpäin niin, että kukin laki säädettäisiin perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Tiedän, että oikeusoppineet ovat ja itsekin olen sitä mieltä, että tällainen käytäntö ei ole hyvä ja on tärkeätä, että perustuslaki on riittävän selkeä antamaan kaikkiin kysymyksiin vastaukset.

Mutta kysymykseksi jää tämän jälkeen se, että kun hyväksytään nyt tämä perustuslakimuutos, niin tarkoittaako se sitä — ja toivon, että esimerkiksi edustaja Töllli voisi tätä kommentoida — että jatkossa voidaankin yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä esimerkiksi palata niihin hallituksen alkuperäisiin esityksiin, jotka nyt täällä on sovittu muutetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

vaksi kaikkien hyväksymällä tavalla, ilman että silloin enää tarvitaan mitään perustuslain muutosjärjestystä, [Puhemies koputtaa] koska se perustuslaki on näin muutettu.

14.29 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni vasemmistoliiton ja edustaja Arhinmäen sekä äsken edustaja Tuomiojan esille nostamat näkökulmat ovat perusteltuja ja ne pitää ottaa vakavasti. Perustuslain muuttamisen kynnyks on korkea, ja eduskunnan pitää osoittaa silloin, jos se päättää kiirehtiä perustuslain muuttamista, sellaista vakavuutta, että se samalla korostaa sitä, että tässä ei luoda ennakkotapausta sille, että perustuslaissa erityisesti perus- ja ihmisoikeuksia, joita tässä ollaan kieltämättä rajoittamassa, lähettäisiin noin vain muuttamaan jatkossakaan.

Ainoa syy, miksi itse voin harkita tässä kiirehtimismenettelyä, on se, että tämä eduskunta laajasti, hallitus—oppositio-rajat ylittäen, näkee yhdessä sen tiedustelulakien sisällön kehittämisen sellaisena, että siitä voidaan laajasti päästä yhteisymmärrykseen, että me saamme sellaiset tiedustelulait, jotka tulevat kunnioittamaan myös tämän uuden perustuslain perus- ja ihmisoikeusvaatimuksia ja olemaan sellaisia, että myös valvontaa parannetaan. Silloin nähdään se, että vuoden—kahden hyöty siinä, että tiedustelulain käytännön voidaan ottaa käyttöön, on niin suuri, että perustuslain kiireellisyys on poikkeustapauksena mahdollista, mutta silloinkin korostaen perustuslakivaliokunnan näkemystä siitä, että tämä on poikkeus. Se oli mielestäni tärkeä kannanotto perustuslakivaliokunnalta, [Puhemies koputtaa] joka suojaa tulevaisuutta ja suomalaisten perustuslakia.

14.30 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä edustaja Tuomiojan ja edustaja Niinistön esille ottamia asioita perustuslakivaliokunta ja samoin myöskin seurantaryhmä ovat huolellisesti pohtineet.

Mitä tulee tavallisen lain säätämiseen vaikeutetussa järjestyksessä: sitä ei ole tehty vuosiin, vaan lähtökohta on se, että lakiesitykset pitää korjata perustuslain mukaisiksi. Tämä on peruslähtökohta.

Mitä sitten tulee siihen, voidaanko tulevaisuudessa tavallisella lailla tehdä mitä vain: ei voida. Tämän mietinnön mukaisesti ja tämän esityksen mukaisesti nämä säännöksen soveltamisrajoitukset ovat täysimääräisesti voimassa, ja jokaista uutta lakiesitystä tulee tarkkaan peilata tämän perustuslain mukaisesti, ja ne reunaehdot ovat erittäin tiukat. On syytä todeta, että myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ovat täysimääräisesti voimassa, niin että tässä mielessä voi hyvin turvallisesti tarkastella elämää eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Ei voi tulevakaan hallitus, oli se minkä värinen tahansa, tehdä mitä tahansa, vaan nämä on ankkuroitu sillä tavalla.

14.32 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aluksi haluan lämpimästi kiittää parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja Töllä ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintietä tästä mittavasta työstä, että olemme tässä pisteessä, että tämä perustuslain muutos on täällä salissa käsiteltävänä.

Pääsääntönä perustuslain muuttamiselle tulee olla normaali menettely, mutta tässä on minusta pystytty osoittamaan hyvin niitä pointteja, miksi tämä on vietävä kiireellisenä läpi. Meillä on selkeästi turvallisuustilanne heikentynyt, ja kuten olemme täällä kuulleet, olemme muiden maiden tiedustelutiedon varassa. Samaan aikaan meillä on tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan. Jos tätä menettelyä ei kiirehditäisi, nämä tiedustelulait tulisivat voimaan aikaisintaan 2020, mutta nyt on mahdollista ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

kaistaa, että ne tulevat voimaan jopa 2018 loppuvuodesta tai [Puhemies koputtaa] vuodenvaihteessa.

Samoin sitten uudet ilmiöt, joihin täytyy varautua: meillä on hybridivaikuttamista, kybertoimintaympäristön merkityksen kasvua, terrorismia — kaikkea tämäntyyppistä asiaa, joka voi olla ykskaks meidän silmillä. Minusta on vastuullista, [Puhemies koputtaa] että näihin ilmiöihin varaudutaan ajoissa.

14.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt tehdä selväksi, että tämä parlamentaarinen seurantaryhmä ei tarkastellut tätä kiireellisyyttä, ja perustuslakivaliokunta, jossa sitä käsiteltiin, myöskin yksimielisesti päätti olla julistamatta tätä esitystä kiireelliseksi, eli tässä on nyt kyse poliittisesta harkinnasta, jota eduskunnassa tehdään.

Vasemmistoliitolle tämä on tärkeä periaatteellinen kysymys. Me haluamme pitää perustuslain muuttamisen kynnyistä mahdollisimman korkeana myöskin jatkossa. On syytä painottaa, että esimerkiksi ulkovaltojen edustajathan eivät nauti Suomen perustuslain suojaa, vaan tässä on nyt kyse suomalaisen kansanvallan pelisäännöistä ja suomalaisten perusoikeuksista ja niihin tehtävistä rajoituksista.

Tässä ollaan nyt poikkeamassa normaalista menettelystä, mitä tulee perustuslain muuttamiseen. Kun ollaan poikkeamassa normaalista menettelystä, pitäisi pystyä osoittamaan erityisen tarkkaan ja vakuuttavasti, että nämä kriteerit kiireellisen menettelyn käytölle täytyvät. Näin ei ole tässä tilanteessa tehty.

14.34 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki edellytti korkeaa kynnyistä sekä perustuslain muutokselle että sen kiireelliselle käsittelylle. Olen tästä samaa mieltä. Tämä kynnys on kuitenkin mielestäni selvästi ylittynyt. Kiireellinen tarve on ollut tiedossa jo pitkään, ja se, että aikaa on nyt kulunut, ei mielestäni tee tyhjäksi tätä kiireellisyyttä — mainitsen vain siviiliturvallisuuden näkökulmasta terroristisen toiminnan, josta valitettavasti myös Suomessa olemme saaneet kokemusta, ja sitten toisaalta sotilaallisen turvallisuuden kannalta nähdyn hybridivaikuttamisen. Perustuslakivaliokunta ei tehnyt kiireellisyydestä esitystä, mutta kuitenkin totesi, että kiiremenettelyn käytölle on nähtävissä poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta ja kyseessä on pakottava tilanne. Ihmettelen, että edustaja Arhinmäki ei näitä havaintoja tehnyt siellä ulkoasiainvaliokunnassa, kun kuitenkin perustuslakivaliokunta nojasi juuri muiden valiokuntien lausuntoihin ja asiantuntijakuulemisiin.

14.35 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käsillä itse sisällöstä yksimielinen arvio. Ennen kuin menen siihen, haluaisin kuitenkin tehdä sen saman kuin monet muut — tähän saliin kuuluva vähän harvinainen havainto — eli kiittää tämän asian vastuullisesta ja hyvästä käsittelystä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja edustaja Lapintietä ja aivan erityisesti edustaja Töllä, joka on pitkältä aikaa tehnyt tässä erinomaisen arvokkaan työn, jotta tämä laaja yhteisymmärrys on voinut syntyä. Minusta se on aihetta noteerata, koska se ei ole aivan itsestään selvää eikä ole ollut kovin helppoa, joten kiitos sinne, minne se kuuluu.

Sitten itse asiasta. Jotenkin tuntuu, onko tässä nyt kuitenkin suuren erimielisyyden aihetta. Jos vasemmistoliittokin sanoo, että he hyväksyvät tämän sisällön, niin silloinhan me olemme yhtä mieltä siitä, miten perusoikeudet pidetään voimassa ja nämä turvallisuusnä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

kökohdat otetaan huomioon lakia tehtäessä. Ainut erimielisyys koskee sitä, tehdäänkö tämä kiireellisesti vai ei, ja se on enemmänkin opillinen erimielisyys kuin perusoikeuksiin liittyvä erimielisyys. Minusta vasemmistoliiton kantaakin voi näin ollen arvostaa yhtenä kansallisen yhteisymmärryksen osatekijänä.

14.37 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Arhinmäki piti erittäin painavan ja hyvän puheenvuoron. Minusta perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvää työtä, ja on tietenkin merkittävää, että kun ollaan muuttamassa perustuslakia, siitä ollaan yksimielisiä. Mielestäni tämä keskustelu menettelystä ja äänestys menettelystä näyttää, että se on ongelmallista sen takia, että se vie itse asiassa huomion pois tästä pääasiasta, joka on se suuri asia. Minäkin kiinnitin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta ei esitä, päinvastoin korostaa poikkeuksellisuutta. He myöskin käyttävät sellaista kieltä, jota eivät erityisvaliokunnat ole kuitenkaan toistaneet, kun he ovat edellyttäneet poikkeuksellista ja välttämätöntä tarvetta tai sitä, että ei muutoin kuin pakottavassa tilanteessa. Myös perustuslakiasiantuntijat ovat suhtautuneet kielteisesti tähän nopeutettuun menettelyyn.

Ajattelen, että yksi esimerkki siitä, että olisi ehkä hyödyllistä käyttää hiukan enemmän aikaa — kyseessä ei kuitenkaan ole kovin pitkä aika — on se, että perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että valvonta olisi tasapainossa itse tämän tiedustelulainsäädännön kanssa. Nyt tällä hetkellä budjetissa on aivan alimitoitettusti varoja tälle [Puhemies koputtaa] tiedusteluvaltuutetun toiminnalle, ja minusta se osoittaa sitä, [Puhemies koputtaa] että tätä ei ole valmisteltu riittävästi.

14.38 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Tuomioja puhui siitä, että sisällöistä on päästy yksimielisyyteen. Toivottavasti hän ei puheenvuorossaan tarkoittanut kuitenkaan vielä tiedustelulakeja, koska niitähän ei nyt ole käsitelty. Muun muassa perustuslakivaliokunta ottaa kantaa niihin vasta, kun ne saapuvat.

Edustaja Zyskowicz totesi, että tämä ei ole ennakkotapaus, mutta te olette itse perustuslakivaliokunnan jäsen, niin kuin minäkin, ja kaikki meidän ratkaisumme ovat tietyllä lailla ennakkoratkaisuja. Tämä on ensimmäinen kerta, kun nykyisen perustuslain aikana otetaan kantaa kiireellisyyteen, joten kyllä tämä ennakkoratkaisu siinä mielessä on. Edustaja Räsänen toi esille, että perustuslakivaliokunta olisi todennut, että tässä olisi kiiremenettelyn edellytykset — jo edellisessä keskustelussa huomautin, että me totesimme, että näin voi myös ajatella — mutta seuraava kappale, 41, kuitenkin toteaa, että me emme ota kantaa. Toivon, että tämä luetaan täällä niin kuin se on kirjoitettu.

14.39 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz peräsi täällä johdonmukaisuutta, ja huomenna se nähdään, onko vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ainoa, joka on johdonmukainen, ja ainoa, joka ei käy kauppaan tärkeillä asioilla. Me emme allekirjoita mitään salaisia lisäpöytäkirjoja. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvän mietinnön, sitä ei voi moittaa, mutta kysymys kuuluu, kestävätkö ne linjaukset, jotka siellä ovat, aikaa ja poliittista painetta. 1990-luvun alussa perustuslaki taipui muun muassa siihen, että eläkkeitä leikattiin takautuvasti ja jopa kaksinkertaisesti. Sitäkään ei olisi uskonut. Ja minkälaista painetta on sitten nostatettu tämän talon ulkopuolella? Kyllä ihmetyttää, kuinka tämä Airiston operaatio ajoittuikin tähän kohtaan. Operaatiolle oli tarve, mutta kun näitä kohdehenkilöitä on seurattu vuosia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

operaatiota valmisteltu kuukausia, niin oliko sattumaa, että eduskuntatyön yhteyteen ajoitui tämä operaatio? [Ilkka Kanerva: Se oli sattumaa!]

14.40 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että perustuslakia ei pidä lähteä muuttamaan kepein perustein ja, kuten perustuslakivaliokuntakin omassa lausunnossaan korostaa, myös vastaisuudessa tulee pääsääntönä olla se, kun perustuslakia muutetaan, että sen tulee tapahtua kahden eri eduskunnan toimesta.

Kuitenkin jo nykyinen perustuslaki tuntee mahdollisuuden myöskin yhden ja saman eduskuntakauden aikana tehtävään perustuslain muutokseen, mutta se edellyttää hyvin laajaa kansallista yksimielisyyttä, viiden kuudesosan enemmistöä tässä salissa. Ja kuten perustuslakivaliokunta on todennut omassa lausunnossaan, ottaen huomioon hallituksen esityksessä esitetty selvitys, perustuslakivaliokunnan muilta valiokunnilta saamat lausunnot ja perustuslakivaliokunnan saama muu asiantuntijaselvitys perustuslakivaliokunnan mielestä voidaan ajatella, että tilanne poikkeaa perustuslakivaliokunnan aikaisemmin tarkastelemista perustuslain muutoksista siten, että kiiremenettelyn käytölle on poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta ja kyseessä on pakottava tilanne.

14.42 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minunkaan logiikkaani tämä ei nyt oikein käy. Jos kerran olemme tästä itse asiasta ja lain sisällöstä samaa mieltä, niin miksi emme tätä kiireellisesti nyt sitten voisi käsitellä ja päättää, [Markus Mustajärvi: Tässä on vaalit välissä!] koska jos nyt ei ole sellainen tilanne, että tätä kiireellisyyttä voisi käyttää, niin missä ihmeen paikassa se sitten olisi? Maailma on muuttunut, ja näitä uhkatekijöitä Suomea kohtaan on tullut huomattavasti lisää. Ei voi jatkaa niin, että me olemme ainoastaan muiden maiden tiedustelutiedon varassa, kun me omaa kansallista turvallisuuttamme selvitämme. Mitä tulee vielä tähän kiireellisyyteen, niin on se nyt aivan eri asia, että meillä on puolen vuoden sisällä tämä lainsäädäntö voimassa, kuin se, että me normaalissa säätämisyjärjestyksessä kahden vaalikauden aikana tämän säädämme ja se on noin kahdessa vuodessa voimassa.

Minun mielestäni tällä asialla on kiire, ja kannatan kyllä tätä esitystä ja sen viemistä nyt tämän eduskunnan aikana läpi.

14.43 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain muuttaminen on tehty tarkoituksella vaikeaksi sen vuoksi, että kansalaiskeskustelulle ja poliittiselle prosessille jäisi riittävästi tilaa. Olen itse vähän huolissani siitä, että näiden asioiden ympäriltä en näe vielä sellaista kunnollista kansalaiskeskustelua. Kansalaiset eivät välttämättä tiedä, mitä nämä muutokset merkitsevät.

Kun puututaan luottamuksellisen viestin salaisuuteen ja suojaan, niin puututaan tietysti aivan keskeiseen perusoikeuteen, joka lähtee jo sieltä kirjesalaisuuden ajasta asti. Se koskee yksilöitä, se koskee yrityksiä, se voi koskea myöskin tiedostusvälineitä ja niiden edustajia, toimittajia tietyissä tapauksissa. Minusta tähän pitäisi sillä vakavuudella suhtautua.

Ongelma tässä kiireelliseksi julistamisessa juuri tällä hetkellä on, että emme tietysti vielä tiedä tulevien tiedustelulakien tarkkaa sisältöä. Edustaja Tölli on tehnyt tässä erittäin hyvää työtä ja konsultoinut, ja on pyritty luomaan tätä yhteistä agenda, mutta jollakin tavalla olisi hyvä, että meillä olisi käsissämme myös ne muotoilut, millaiseksi lopulta nämä tiedustelulait muotoutuvat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

14.44 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yleinen teknologian kehitys vaatii uudentyypeistä tiedustelua. Tilanne Euroopassa ja maailmassa on muuttunut entistä vaikeammaksi. Erityisesti karmea terrorismi on entistä enemmän noussut esille. Nämä ovat kaikki niitä perusteita, joidenka vuoksi tiedustelulakien uudistaminen on tarpeellista.

Me olemme lehdistä saaneet lukea, minkälaisia muutoksia tähän hallituksen esitykseen tiedustelulaista on tulossa, mutta meillä ei ole niistä varsinaisesti tietoa. Toivottavasti nämä todella ovat menossa eteenpäin, koska niissä on paljon niitä kriittisiä kohtia, joita vasemmistoliittokin on nostanut esille.

Mutta nyt emme keskustelleet tiedustelulain sisällöstä vaan perustuslain muuttamisesta ja sen kiireellisyydestä. Aikaisemmin puhuttiin perustuslaillisesta oikeistosta, nyt varmaan pitää puhua sitten perustuslaillisesta vasemmistosta, joka nostaa esille sen, että kiireelliseksi julistamiseen pitää olla erittäin korkea kynnyks. Enkä ymmärrä, mistä tämä väite kahdesta vuodesta tulee, kun tosiasiaa tämä voidaan tämän eduskuntakauden aikana säätää siihen, että vain ne pykälät, jotka eivät mene tässä läpi, voidaan tehdä heti ensi kauden alussa. [Puhemies koputtaa] Puhutaan paljon lyhyemmästä ajasta kuin kahdesta vuodesta. Sen vuoksi kiireellisyys ei ole perusteltua.

14.45 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedustelulain sisältö ei varmasti ole mikään erimielisyyttä herättävä teema kenenkään kohdalla, mutta tästä menettelytavasta tietysti seuraa paljon kysymyksiä erityisesti kansalaisille. Tämä kiireellisyshän monesti johtaa sellaiseen, kuten nyt on nähty vaikkapa sote-uudistuksessa, milaista soppaa keitetään, kun kiireessä tehdään. Elikkä eihän näin isoja asioita pitäisi tehdä ilman huolellista valmistelua ja semmoista menettelytapaa, joka lisäisi avoimuutta ja luottamusta kansalaisten kohdalla.

Toki ymmärrän tämän, että Suomen pitää pystyä vastaamaan nykyään kaikennäköisiin uhkiin ja suojelupoliisi tarvitsee lisää välineitä kuten myös Puolustusvoimat tiedusteluun ja maanpuolustukseen, mutta samanaikaisesti pitää ymmärtää se, että kansalaiset tietysti ajattelevat sitä, ruvetaanko tätä uutta tiedustelulakia soveltamaan esimerkiksi siten, kuten jotkut maat, jotka seuraavat tällä hetkellä vaikka semmoisia sähköposteja, joissa on pari sanaa ylimääräistä, jotka eivät kuulu normaalin ihmisen sähköpostilistaan, niin että silloin ne kaikki luetaan. Tämä on kuitenkin tulevaisuuden pelko kansalaisilla, ja nämä pelot pitää häivyttää, kuten edustaja Tölli puhui. Siinä mielessä meidän täytyy vastuullisina päättäjinä tehdä semmoista lainsäädäntöä, joka lisää luottamusta eikä vie sitä.

14.46 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että tämä perustuslain 10 §:n muuttaminen on läpikäynyt erittäin huolellisen parlamentaarisen valmistelun, ja se on kaiken pohjana. Seurantaryhmän puheenjohtaja Tapani Tölli ja kaikki siinä ryhmässä työskennelleet ja kaikki puolueet tässä asiassa ovat tehneet ansiokasta työtä, erittäin ansiokasta työtä.

On syytä muistaa myös se, että eihän tässä olla menossa minnekään villiin viidakkoon, vaan esimerkiksi näissä tiedusteluasioissa tulee nyt maahan kattava valvonta, parlamentaarinen valvonta, joka on aivan erittäin hyvä asia. Valtaa ilman vastuuta ja valvontaa ei voi olla olemassa. Tässäkin asiassa tämä vanha viisaus toteutuu. Valvonta tulee ja se on parlamentaarisen valvonnan katteen alla aina, se on erittäin hyvä asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Kannattaa muistaa sekin asia, että kun perusoikeuksia rajoitetaan, sitähan on ennenkin tehty. Perusoikeuksia on rajoitettu eri yhteyksissä ja eri syillä, mutta aina kun perustuslakivaliokunta on siitä lausunut, niin perustelu on ollut se, että kun perusoikeuksia rajoitetaan, niin sen saavutetun hyödyn pitää olla suurempi kuin se haitta, [Puhemies koputtaa] mikä aiheutuu siitä rajoituksesta itsestään.

14.48 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun suomalaisessa kulttuurissa yleisesti ottaen kiitetään liian vähän, niin kyllä minäkin nyt kiitän tässä edustaja Tapani Töllä siitä arvokkaasta työstä, minkä on tehnyt tämän esityksen hyväksi, ja myös edustaja Lapintietä ja koko perustuslakivaliokuntaa, sekä täytyy antaa myös nyt tunnustus sosiaalidemokraattiselle ryhmälle, joka piti erinomaisen puheenvuoron edustaja Mika Karin suulla. Vastuullinen puheenvuoro, joka olisi varmaan voinut sinisestäkin suusta suurin piirtein tulla, kun nimi olisi vain vaihdettu ryhmästä. Siinä tuli erittäin tärkeä näkemys edustaja Karilta siitä, että me voimme samaan aikaan huolehtia sekä kansalaisten perusoikeuksista että kansalaisten turvallisuudesta.

Tällä hyvin laajalla yksituumaisuudella, mistä nyt vain jotkut poikkeavat, me pystymme vakuuttamaan kansalaiset. Siksi ihmettelen hieman edustaja Biaudet'n ja myös edustaja Niikon näkemyksiä siitä, että olisi jotenkin liian kiireellisesti tehty tätä esitystä. Virkamiestyönä aloitettu vuonna 2013, viisi vuotta tehty työtä, ja nyt ollaan tässä pisteessä. On vaikea nähdä, miten tässä olisi tehty liian nopeaa työtä, vaan nimenomaan on tehty huolellista työtä, jotta nämä perusoikeudet ja kansalaisten [Puhemies koputtaa] turvallisuus ovat tasapainossa.

14.49 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oli keskustelua siitä, voiko vaihtoehtoisesti ajatella, että yksittäisiä lakeja hyväksyttäisiin viiden kuudesosan enemmistöllä, ja kyllähän näinkin on tehty. Muistelen niin, että kun tehtiin päätös presidentin asemasta kriisinhallintajoukkojen lähettämisessä myös EU-tehtäviin, niin tuo päätös taidettiin toistakymmentä vuotta sitten 2006 tehdä tällä poikkeusmenettelyllä. Eli on semmoinen tie ollut käytössä, vaikei se yleisesti kannatettavaa ole.

Sitten suhteessa uudistuksen kokonaisuuteen kyllähän tämä on merkittävä ratkaisu, ja edelleenkin minusta on aiheellista sanoa, että vaikka tässä nyt on vähän eriseuraisuutta menettelytavasta ja voimaantulosta, niin on tämä hyvin harvinainen parlamentti siinä, että kaikki ovat samaa mieltä itse sisällöstä. Kaikki ovat samaa mieltä itse sisällöstä, miten perustuslaki pitää kirjoittaa, siinä on sataprosenttinen yhteisymmärrys. Sitten ollaan siitä hiukan eri mieltä, tuleeko se voimaan hetimiten vai vuoden päästä. En sanoisi, että historiankirjoituksen kannalta tämä ero on kovin suuri.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän vielä kahdeksan vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen mennään takaisin puhujalistalle ainakin joksikin aikaa.

14.50 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on tehnyt erittäin hyvän työn haastavassa maastossa ja kirjoittanut hyvän mietinnön, ja kun sitä mietintöä lukee, niin on aivan päivänselvää, että siihen ei sisälly minkään tyyppistä avointa valtakirjaa tai porsaanreikää, joka madaltaa kynnystä tekemään muutoksia perustuslakiin kiireellisellä menettelyllä jatkossakin, vaan se kynnys on ja pysyy ihan samanlaisena.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Kun puhutaan tämän lain tarpeellisuudesta ja myöskin kiireellisyydestä, niin puhutaan tietysti ajasta: mikä on se menetetty aika, joka syntyy, jos me emme hyväksy tätä kiireellisenä. Aika ei ole rahaa, mutta se on turvallisuutta. Kun puhutaan turvallisuudesta, pitää nostaa kissat pöydälle. Jos jotain tässä maassa tapahtuisi ja meillä ei ole tätä lakia voimassa ja tämä menetetty aika on meidän itsemme aiheuttama ja voidaan jonkinmoisella todennäköisyydellä sanoa, että esimerkiksi isku olisi ollut estettävissä, jos viranomaisilla olisi ollut riittävän suuret valtuudet, niin auta armias sitä jälkiviisauden määrää, mikä tässä yhteiskunnassa on. Nyt meillä on mahdollisuus tehdä tämä ratkaisu, ja se tehdään huomenna.

14.51 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitellessään hallituksen esitystä perustuslain muuttamiseksi kiireellisessä järjestyksessä perustuslakivaliokunta kuuli valtiosääntöoppineita asiantuntijoita kahteen kertaan samasta asiasta. Ensimmäisen hallituksen esitykseen pohjautuen pyydettiin ottamaan kantaa esityksen kiireellisyyteen, ja sitten kun oli saatu substanssivaliokuntien — ulkoasiainvaliokunnan, hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan — lausunnot kiireellisyyteen ja turvallisuustilanteen muutoksiin liittyen, kuultiin valtiosääntöoppineita asiantuntijoita vielä uudestaan. Näiden kuulemisten jälkeen kenenkään valtiosääntöoppineen lausunnosta ei käynyt ilmi, että joku näkisi ehdottoman esteen tämän julistamiselle kiireelliseksi. Pitivät sitä mahdollisena, toiset suhtautuivat siihen kriittisemmin, näkivät, ettei ole kovin paljon perusteita kiireellisesti säätämiseksi, mutta kukaan ei nähnyt ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä. Tämän pohjalta perustuslakivaliokunta sitten päätyi oman mietintönsä lopussa oleviin arvioihin siitä, että voidaan ajatella, että turvallisuustilanteen muutoksissa on sellaisia elementtejä, jotka tekevät välttämättömäksi tämän säätämisen kiireellisesti. [Puhemies koputtaa] Näin voidaan ajatella, mutta toisaalta valiokunta toteaa, että ei näe ehdotonta estettä kiireellisesti säätämiseksi.

14.53 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun viimeksi perustuslakia muutettiin, niin Suomen kaikkiin kotitalouksiin jaettiin selkokielineen kirjanen perustuslain sisällöstä. Mielestäni tätä perinnettä tulisi jatkaa, ja aina kun perustuslaki muuttuu, tulisi kaikkiin kotitalouksiin jakaa kirjanen, selkokielineen esite, siitä, mitä muutettiin ja mitä se merkitsee. Tietysti kaikkein parasta demokratian kannalta olisi, jos tällainen muutosesitys jaettaisiin kotitalouksiin muutosesityksenä ja kansalta kysyttäisiin, hyväksyvätkö he eduskunnan kaavaileman perustuslain uudistuksen.

14.54 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän tiedustelulakipaketin valmistelu on ollut mielestäni erittäin asiallista, ja erityisesti haluan kiittää perustuslakivaliokunnassa valiokunnan puheenjohtajaa ja sitten myöskin varapuheenjohtaja Töllä. Ymmärrän hyvin nuo kannanotot, jotka tuossa ovat vasemmistosta lähinnä tulleet. Vasemmistoliiton ideologisen taustan huomioiden hyväksyn sen, jo kaukaisilta ajoilta 40-luvulta kriittisyys tällaisiin asioihin on totta kai selkeä.

Mutta keskustelu siitä, onko tämä kiireelliseksi julistettava vai ei, linkittyy myös siihen, että on perusteita sille sisältökeskustelulle. Me olemme jo vuosikausia jäljessä siitä tiedustelujärjestelmästä ja tiedustelulaista, joka muualla maailmassa, muualla Euroopassa, on. Jos nyt jätämme tämän julistamatta kiireelliseksi, seuraava eduskunta ottaa sen käsittelyyn ja tutkii sitä noin 1,5—2 vuotta ja sen jälkeen tekee päätöksen. [Vasemmistoliiton ryhmäs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

tä: Miksi ihmeessä?] Se on selvä, että on [Puhemies koputtaa] tuulesta temmattua puhua, että se päätös tehtäisiin heti.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa siis vielä neljä vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen mennään puhujalistalle, ja nämä neljä henkilöä ovat edustajat Mika Kari, Niinistö, Andersson ja Tölli.

14.55 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut toimia puolustusvaliokunnassa ja eduskunnan hallintovaliokunnassa, jota myös poliisivaliokunnaksi kutsutaan, vuodesta 2011 asti, siis kohta lähes kahdeksan vuoden ajan, ja kun kuuntelen tässäkin keskustelussa esitettyjä pohdintoja, että turvallisuusympäristössämme ei olisi tapahtunut muutosta tänä aikana, ei sellaista muutosta, joka tässä perustuslain säätämisyjärjestyksessä voitaisiin kiirehtimällä hoitaa, hämmästelen niitä argumentteja lähinnä sen takia, että meillä eduskunnassa on näistä asioista, turvallisuuteemme liittyvistä asioista, paras mahdollinen käytössä oleva tieto.

Ja siihen, että tästä perustuslain säätämisyjärjestyksestä syntyisi joku ennakkotapaus, en jaksa uskoa. Perustuslaki ei ole mikään pyöröovi, johon voidaan työntää lakeja lepattamaan, vaan ne hoidetaan asiallisella järjestyksellä, ja tässä meillä on takanamme perustuslakivaliokunnan yksimielinen kannanotto. Yhdyn kyllä edustaja Heinäluoman näkemykseen, että meillä on tässä edessämme vähän tällainen opillinen riita, ei niinkään sisällöistä, vaan ehkä sitten jotain opillisen ja ideologisen välimaastosta. [Puhemies koputtaa]

Haluan kiittää, edustaja Tölli, teitä hyvästä työstä ja yhteistyöstä.

14.56 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain muutoksen sisältö on nyt olennainen myös tässä, kun arvioidaan sitä, mikä riski kiirehtimisellä on. Me olemme sisällöstä samaa mieltä, ja siinä perustuslakivaliokunta kavensi merkittävästi alkuperäisen esityksen puuttumista perus- ja ihmisoikeuksiin, koska tämä luottamuksellisen tiedon suojan rikkominen on mahdollista vain silloin, kun se on välttämätöntä, ja samalla kansallisen turvallisuuden vakavan uhan kynnyks nostettiin korkealle. Eli perustuslakivaliokunta on jo tehnyt perus- ja ihmisoikeuksia suojaavat perustelut sille, miten tätä jatkossa voidaan eri tilanteissa soveltaa, ja se suojaa suomalaisten perusoikeuksia.

Koska me olemme siitä sisällöstä kaikki samaa mieltä, niin jos tämä jätettäisiin lepäämään seuraavalle eduskunnalle, seuraavan eduskunnan pitäisi hyväksyä se samansisältöisenä. Eli me olemme sisällöstä samaa mieltä. Vaalit eivät todennäköisesti muuttaisi sitä tulosta, koska kaikki puolueet ovat sisällöstä samaa mieltä. Olennainen asia on nyt se, että siitäkin, mitä kiirehtimisellä vauhditetaan — tiedustelulain sisältöä — me olemme riittävän samanmielisiä, jotta me voimme luottaa toisiimme, niin että tämä voidaan kiirehtiä, niin että siellä ei voi olla sellaista, mikä aiheuttaa ristiriitaa ja mitä kansalaisten pitäisi voida harkita vaalien yli. Minä en näe, että sellaista riskiä on, jos me tässä nyt edustaja Töllin tekemän hyvän työn pohjalta ja edustaja Lapintien jatkaman työn [Puhemies koputtaa] pohjalta luotamme toisiimme. Tämä asia on ollut poikkeuksellinen tällä hallituskaudella, ja siitä kiitän edustaja Tölliä.

14.58 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä ei ole mikään pieni erimielisyys, vaan tässä on kyse periaatteellisesti erittäin merkittävästä asiasta eli siitä, saako Suomen kansa ilmaista mielipiteensä eduskuntavaalien kautta tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

teessa, jossa heidän perusoikeuksiinsa ollaan tekemässä muutoksia ja rajoituksia. Siitähän tässä on kyse.

Keskustelussa menevät koko ajan sekaisin tiedustelulakien tarve ja tämä kiireellisyys. Puheenvuorot, joita tässä on pidetty turvallisuusympäristön muutoksesta, teknologisesta kehityksestä, ovat kaikki olleet ansiokkaita ja puoltavat uusien tiedusteluvaltuuksien tarvetta, mutta ne eivät ole mikään argumentti kiireellisen menettelyn puolesta. Samaten tässä on sanottu, että on yhteisymmärrys sisällöistä. Me emme ole vielä edes aloittaneet näiden varsinaisten tiedustelulakien käsittelyä. Tässä on nyt ainoastaan kyse perustuslain muutoksesta, ja siitä sisällöllisestä muutoksesta on yhteisymmärrys. Tiedustelulait ovat vielä erillinen kokonaisuus, [Puhemies koputtaa] joka tulee myöhemmin tarkasteluun.

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustajat Tölli ja Kanerva, ja sen jälkeen mennään listalle.

14.59 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää kaikkia, jotka tässä työssä ovat olleet mukana. Tämähän ei ole vielä valmis, tämä on kesken, mutta kiitän tähänastisesta.

Haluan kiinnittää huomion siihen, minkä edustaja Niinistö otti esille: jos se siirtyy seuraaville valtiopäiville eikä siihen enää tehdä muutoksia, se on hyväksyttävä sisällöltään muuttumattomana, niin mitä harkintaa siinä on muuta kuin se, hylätäänkö vai hyväksytäänkö se? [Markus Mustajärvi: Vaalit välissä!] Nyt kun meillä on sisällöstä selkeä yhteinen ymmärrys, miksi me jätämme sen hyllylle? Kun tämä valmistelu on ollut poikkeuksellisen perusteellista monien tahojen mukaan ja siinä on päädytty yksimielisyyteen, niin miksi me lykkäisimme tätä asiaa? Hyväksytään se. Tämä on kaiken lisäksi tarkkaan rajattu, siinä on kysymyksessä yhden pykälän yksi momentti, tosin erittäin merkittävä ja vaikuttava, mutta se ei ole huitaistu, vaan se on huolella harkittu.

15.00 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kollega Andersson puhui siitä, mikä on näiden tiedustelulakien tarve, niin minulle tämä piirtyy erinomaisen selvästi niin, että tiedustelulakien vakavimmat uhat eivät tietenkään tule Suomesta. Ne tulevat meidän kansainvälisestä toimintaympäristöstämme, niillä on kansainvälinen alkuperänsä, ja näillä uhilla ja riskeillä on selvästikin maamme rajojen ulkopuolella olevat kytköksensä. Ne tulevat sieltä, eivät siitä, että tässä epäiltäisiin suomalaisia ihmisiä. Tämä mahdollistaa sen, että valtionjohdolla, turvallisuusviranomaisilla on ajankohtainen tilannekuva oman päätöksentekonsa pohjaksi, ja sellainen täytyy Suomella olla yhtä lailla kuin kaikilla muillakin valtioilla.

Puhemies Paula Risikko: Me menemme nyt puhujalistalle, kuten on kerrottu, ja sitten hetken päästä jatketaan debattia.

15.01 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunta nyt hetkeksi pysähtyy käsittelemään tätä perustuslain muutosesitystä. Perustuslain muuttaminen ei ole arkipäiväinen asia, eikä voi kylliksi korostaa sitä, miten poikkeuksellista on esittää perustuslain muutos kiireellisenä. Syy, miksi perustuslain muuttaminen on tehty vaikeaksi, tai tehdään vaikeutetussa järjestyksessä, on tietenkin se, että kansalaiskeskustelulle ja poliittiselle prosessille, poliittiselle keskustelulle annettaisiin riittävästi tilaa. Mielestäni tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

taustalla on erityinen painoarvo maailmassa, jossa näemme ihan demokraattisissakin maissa sellaisia perustuslain muutoksia, joilla pyritään jähmettämään valtarakenteita tai vähentämään kansalaisten oikeuksia. Mielestäni tätä pitää heijastaa myös tähän kansainväliseen keskusteluun.

Tämä muutos koskee hyvin tärkeää asiaa, luottamuksellisen viestin salaisuutta, sitä periaatetta, voisi sanoa hyvin vanhaa periaatetta, kirjesalaisuudesta ja viestinnän salaisuudesta, jota olemme aina kunnioittaneet. Se koskee yksityishenkilöitä, yrityksiä, se voi koskea myös toimittajia ja tiedotusvälineitä ja näiden lähdesuojaa pahimmassa tapauksessa. Kun tätä perustuslain muutosesitystä käsitellään, niin tätä on tietysti koko ajan ikään kuin hahmotettava tätä tiedustelulakien kokonaisuutta vasten, ja se on vasta tässä eduskuntakäsittelyssä muotoutumassa. Meillä ei vielä ole tarkkoja pykäläesityksiä siitä, miten muutamme siviilitiedustelua ja sotilastiedustelua koskevaa lainsäädäntöä. Mielestäni on kuitenkin tarpeen muutama niihin liittyvä periaate sanoa myös tämän keskustelun yhteydessä.

Ensimmäinen ajatus, joka minulla on tästä kokonaisuudesta, liittyy esitettyyn tiedusteluvaliokuntaan ja myöskin tiedusteluvaltuutettuun, joka toivottavasti on henkisesti riittävän etäällä tiedusteluviranomaisista. Mutta minulla on tiettyjä duubioita sen suhteen, että samaan aikaan kun eduskunta muodostaa tiedusteluvaliokunnan, sen jäsenistä suojelupoliisi tekisi laajan turvallisuusselvityksen, eli valvottava tekisi valvojastaan selvityksen. Mielestäni tässä on sellainen epäsuhta, johon eduskunnan pitää vielä tämän asian, tiedustelulakien, käsittelyssä paremmin paneutua.

Toinen huoleni koskee kansainvälistä tietojenvaihtoa. Mehän Suomessa ajattelemme aina, että viranomainen on rehellinen ja viranomaisella ei ole mitään poliittisia päämääriä, mutta maailmalla toimii paljon tiedusteluviranomaisia, jotka toimivat aivan toisilla pelisäännöillä kuin meidän omat tiedusteluviranomaisemme. Kun tässä nyt kovasti korostamme sitä, että pääsemme vaihtamaan tietoja näiden tiedusteluviranomaisten kanssa, se voi tarkoittaa niiden ihmisten osalta, joiden tietoja vaihdetaan, aivan mahdottomia ihmisoikeus- ja kansalaisyhteiskuntatilanteita, mikäli asioimme esimerkiksi autoritääristen hallintojen kanssa, joissa ihmiset voivat joutua ilman oikeusprosessia syytettyjen listalle. Eli tähän tiedonvaihdon merkitykseen pitää myöskin panna tietty varaus, mitä se tarkoittaa kansalaisyhteisöille ja ihmisoikeuksille pahimmissa tilanteissa. En viitsi mainita niitä maita, joissa tämä riski on olemassa, mutta niitä valitettavasti nykymaailmassa on aika paljon.

Kolmas huolenaiheeni liittyy massavalvontaan, josta täällä on monella suulla todistettu, että siitä ei kuitenkaan tässä ole kysymys. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa todetaan, että monessa maassa kyllä kutsutaan massavalvonnaksi sellaista toimintaa, jossa tietovirasta voi jollakin hakukriteerillä lähteä etsimään yksittäistä tietoa tai yksittäistä hakusanaa. Tämä on ehkä vähän semanttinen kysymys, mutta tietysti mielessä meidän ei ehkä kannattaisi tuudittautua siihen, että alamme kutsua Suomessa eri nimellä jotakin toimintaa, millä on esimerkiksi massavalvonnan nimi muualla maailmassa. Toivon, että tähän paneuduttaisiin tämän asian käsittelyssä vielä tarkemmin.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni lopuksi haluan alleviivata sitä periaatetta, että vaikka nykyajan digitaalisessa maailmassa jokin valvontamenetelmä tulisi mahdolliseksi, se ei vielä tarkoita, että se on moraalisesti hyväksyttävä tai oikeusjärjestyksen mukainen. Tämä nykyinen tiedon ja digitaalisen tiedon ja somen maailma antaa mahdollisuuden viranomaisille koota hyvin monista eri lähteistä yksittäisistä ihmisistä tietoa, ja voimme täällä eduskunnassa, ja meidän täytyy, myöskin panna raja, jossa tätä yksityisyydensuojaa suojellaan. Tämä tiedustelulainsäädäntö on tietysti vain yksi esimerkki, mutta tämä raja pitää myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

muussa lainsäädännössä vetää. Kansalaiset ovat hyvin huolissaan siitä, että heistä liikkuu sellaista tietoa, jota joku voi kerätä ja muodostaa ihmisten profileja tällä pohjalla. — Kiihtos, arvoisa puhemies.

15.06 Pertti Salolainen kok: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä erittäin tärkeää, kansallisesti tärkeää lainsäädäntöä. Olen ollut mukana tässä parlamentaarisessa valmistelutyöryhmässä, jota edustaja Töllä on hienosti vetänyt, ja olemme todella tehneet perusteellista työtä, käyttäneet paljon tunteja ja hankkineet paljon tietoa tästä asiasta.

Tässä nyt keskustellaan tällä kertaa vain tästä kiireellisyydestä, ja siihen aion minäkin keskittyä, koska nuo lait ovat ihan eri asia ja niistä keskustellaan myöhemmin. Se, että tässä on päästy yli puoluerajojen laajaan yksimielisyyteen, käy ilmi muun muassa siitä, että ehdotuksen kiireellisyydestä teki edustaja Töllä ja sitä kannatti edustaja Kari. Se on aikamoinen osoitus siitä, että tässä talossa nyt halutaan tehdä yhteistyötä tärkeän asian osalta.

Miksi meillä sitten on sellainen mahdollisuus ylipäättään, että voidaan perustuslain muutos tehdä kiireellisesti? Se on tietysti sitä varten, että jos todella on kansallisia taikka muita erittäin painavia asioita ja syitä, niin silloin tällainen lainmuutos voidaan tehdä. Ja nyt tällainen tilanne on, se on juuri tässä ja nyt. Keskityn perustelemaan, koska tässä puhutaan nyt tästä kiireelliseksi julistamisesta, vain niitä seikkoja eli sitä, minkä vuoksi tämä on kiireellinen, enkä näitä muita lakeja.

Ensinnäkin: Me olemme vakavasti jäljessä verrokkimaista, 20 vuotta ainakin, ellei enemmän. Meidän viranomaisiltamme puuttuu työkalupakki, millä tavalla näitä asioita voitaisiin käsitellä ja selvittää tässä uudessa kyber- ja digitaalisessa maailmassa, joka tuo ihan omat, uudet haasteensa. Eli meidän viranomaisillamme ei ole mahdollisuutta seurata kansallisesti merkittävällä tavalla, mitä tässä asiassa tapahtuu. Kansainvälinen tilanne on vakavasti muuttunut. Terrorismi on tullut yllättävänkin arkipäiväiseksi, ja kyberhyökkäykset, jotka jo mainitsin, voivat rampauttaa teollisuuslaitoksia, pankkijärjestelmiä ja monia muita yhteiskunnan kannalta tärkeitä instituutioita.

Vähäisimpänä ei tietenkään tässä ole tämä sotilastiedustelulaki, koska sehän mahdollistaa myöskin meidän lähialueemme tiedustelun ihan toisella tavalla kuin tähän asti on ollut asianlaita. Meillähän ei ole ollut kunnollista mahdollisuutta tehdä ulkomaista tiedustelua, mitä nyt sotilasasiamiehet ja vastaavat ja diplomatia ovat voineet tehdä. Me olemme yksinkertaisesti olleet liian riippuvaisia ulkomaista. Satun tämän hyvin läheisesti tietämään erään tehtäväni johdosta, jossa pääsin seuraamaan, millä tavalla ulkomaisten kanssa hoidetaan tiedusteluasioita. Se on ”give and take”: jos sinulla ei ole mitään antaa, et myöskään mitään saa. Se on vuorovaikutusta. Nyt meidän viranomaisemme saavat sellaista tavaraa käyttöönsä, jolla on markkinointiarvoa ja jota voidaan käyttää tällaisissa tilanteissa [Ilkka Kanerva: Meidän hyväksemme!] — meidän hyväksemme.

Oli muuten aika järkyttävä kokemus — palaan siihen vielä, olen sen pari kertaa julkisestikin sanonut — kun meille tuli Mainostelevisiion uutisista tieto, että Suomen ulkoministeriötä oli pitkät ajat vakoiltu, ja tämä tieto tuli Ruotsin tiedustelun kautta meille. Tämä on vain eräs osoitus siitä, minkälaisia tilanteita on, joissa meidän keskeisiä viranomaisiamme, ministeriötämme ja nyt tässä tapauksessa ulkoministeriötämme pystyttiin vakoilemaan ilman, että me tiesimme, ennen kuin ystävällismielinen valtio meille sen kertoi.

Seuraava tärkeä asia, jonka otan esille, on teollisuusvakoilu. Teollisuusvakoilulla pyritään kaappaamaan patentteja ja sellaisia menetelmiä, joita teollisuus käyttää, jotka ovat meidän, Suomen, kilpailuvaltti maailmalla. Ellei meillä ole niitä, niin emme me pärjää ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

vallisella bulkkihommalla. Meillä täytyy olla näitä korkealuokkaisia tietoja, patenteja ja muita menetelmiä, joilla suomalainen teollisuus pärjää. Näitä voidaan ja on voitu vakoilla tähänkin asti. Monet maat vakoilevat niitä, ja tässä ei ole kysymyksessä nyt vain yksi valtio, vaan vakoilua Suomea kohtaan harjoittavat monet valtiot.

Entä sitten ne vammat, joita voidaan aiheuttaa meidän sähköjärjestelmillemme ja digitaalisen järjestelmillemme? Jos tammikuussa saadaan meidän kansallinen sähköjärjestelmäme sekaisin — pakkasta olisi vaikka -20 astetta — niin me voimme ymmärtää, minkälaisia seuraamuksia siitä on, ja se on mahdollista. Ulkomaiset tiedustelujärjestöt rampauttivat Iranin ydinjärjestelmän, ja tämä on osoitus siitä, minkälaisiin saavutuksiin päästään, kun käytetään näitä nykyaikaisia menetelmiä. Meillä on nyt edes jonkunlaiset mahdollisuudet paremmin seurata sitä, mitä tapahtuu kybermaailmassa ja hybridimaailmassa, eli sähköjärjestelmiä, pankki- ja rahoitusjärjestelmiä, teollisuusvakoilua, joita jo sanoin tässä.

Ja lopuksi vielä: Suomi on siis useiden maiden tiedustelun ja vakoilun kohteena jatkuvasti, [Markus Mustajärvi: Ollut iän kaiken!] ja on vaikea sanoa, miksi on vielä lisäperusteita, minkä vuoksi, me emme tiedä. Emme me tiedä, mitä ovat ne hankkeet, joita Suomea vastaan tehdään, ennen kuin ne tapahtuvat. Tämän vuoksi meillä täytyy olla viranomaisilla nämä työkalupakit käsissä, jotta he voivat tätä hoitaa.

Sitten ihan lopuksi: Tällä viivästymisellä vuoteen 2020 tai vieläkin pitemmälle ei voiteta mitään. Nämä lait tulevat joka tapauksessa. Se olisi parempi, että ne hoidetaan kiireellisesti, jotta me annamme sen työkalupakin meidän viranomaistemme käsiin.

Puhemies Paula Risikko: Mennään tällä puhujalistalla.

15.13 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuosta edellisestäkin puheenvuorosta huomasin, kuinka vaikeaa itse perustuslain muutoksesta on puhua pelkästään perustuslain muutoksena, koska se ei synny mistään itsestään vaan jostakin yhteiskunnallisesta tarpeesta ja näistä keskusteluista nimenomaan tiedusteluvaltuuksien osalta.

Tässä keskustelussa on hyvä pitää erillään se, että on kysymyksessä perustuslain muutos, ja kun ja jos sitä muutetaan, se koskee jatkossa myös muita lakeja kuin tätä tiedustelulakipakettia, eli luottamuksellisen viestin suojaan voidaan jatkossa tietyin reunaedellytyksin puuttua tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä eli normaalilla yksinkertaisella enemmistöllä aivan kuten säätäisimme minkä tahansa lain. Totta kai se tulee perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, mutta siellä tutkimme niitä reunaehtoja, joita olemme muun muassa tässä mietinnössä nyt antaneet tälle sisällölle. Vaikka edustaja Zyskowiec totesi, että tämä ei ole minkäänlainen ennakkoratkaisu, niin kyllä tämä monella tavalla on ennakkoratkaisu, ja tätä tullaan käyttämään tulevina vuosina. Jos ja kun perustuslain muutos menee näin läpi, niin jos tulee muita lakeja, jotka sivuavat tätä uudistettua momenttia, tämä tulee olemaan yksi ennakkoratkaisu. [Vasemmalta: Kyllä!]

Toinen kysymys on tämä kiireellisyys. Täällä on käytetty hyviä argumentteja siitä, että on aika merkittävää, että tässä jää nyt se kansalaiskeskustelu pois. Meidän edustajamme Ville Tavio otti puheeksi sen, että aikaisemmin oli lähetetty kansalaisille tietopaketti, johon kansalaiset voivat perehtyä. Nyt esimerkiksi itse saan valtavasti viestejä, missä ihmiset kysyvät, mitä tämä tarkoittaa. Miten yksinkertaisesti vastaisin tähän sähköpostilla? Olisi tosi hyvä, jos olisi tällainen selkokielenen, selkeä viesti. Nyt tulee monenlaista viestiä, mikä tulee vaikuttamaan myös siihen, miten kansalaiset hyväksyvät tämän. On valtavia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

pelkoja siitä, mitä nyt aletaan valvoa. Vaikka me ehkä täällä tunnemme paremmin näitä lain säännöksiä, ymmärrän hyvin kansalaisten huolen. Tämä on ollut itsellenikin valtava paketti tutustua ja mennä sisälle. Ihan esimerkkinä: Keskustelin aikaisemmin tuossa ryhmäläisten kanssa, että Sveitsissä harjoitetaan tämmöisiä sitovia kansanäänestyksiä — ne ovat nimenomaan myös sitovia — perustuslaistakin. Tässä olisi meillä hieman ehkä opittavaa. Me olemme täällä kuitenkin kansan palvelijoita, unohdamme välillä sen. [Markku Rossi: Neljän vuoden välein!]

Mitä tulee näihin itse lakien sisältöihin, niin niistä ei tosiaan vielä tiedetä, miten ne lähtevät menemään ja miten perustuslakivaliokunta niihin ottaa kantaa, riippuen nyt siitä, meneekö tämä muutos läpi kiireellisenä vai ei, koska jos se ei mene, niin sittenhän me joutuisimme tutkimaan niitä nykyiseen perustuslakiin verrattuna ja kaikki pykälät eivät olisi mahdollisia.

Minä kiinnitin huomiota semmoiseen asiaan, joka joissakin sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa tuli esille, että täällä olisi jonkinlaista sopimusta. Oikeastaan minä haluaisin nyt tarkentaa, onko täällä siis sopimusta tulevien tiedustelulakien sisällöistä, [Vasemmalla: On!] koska tämä oli sellainen asia, minkä takia me myös kutsuimme edustaja Töllin tänään meidän ryhmäämme, kun täällä oli puhetta, että on sopimus näistä lakien sisällöistä. Nyt todellakin haluan tietää, onko perustuslaista käyty jonkinlaista kauppaa. [Markus Mustajärvi: Kirjallinen sopimus!] — Tässä huudellaan kirjallisesta sopimuksesta. Olen itse nähnyt sen lapun, ja siihenhän on pyydetty eduskuntaryhmien puheenjohtajien allekirjoitukset. Siinä on muistiinpanoja. En tietenkään itse allekirjoita mitään tuommoisia papereja, en tiedä, mikä niiden merkityskään on. Ne tuntuvat vähän erikoisilta, en toivoisi sellaisia tehtävän. Niistä tulee aina sitä ikävää puhetta, että mitä kassakaappisopimuksia te oiketeette, vaikka ne eivät sitä olisikaan.

Perussuomalaisten ryhmässä on myös herännyt ajatus, josta me kävimme vilkasta keskustelua viime viikolla ja josta emme vielä ole kantaamme lopullisesti muodostaneet: kun puhutaan siitä, että tiedustelulailla on kiire ja tiedusteluvaltuudet pitää saada, niin kyllä, sotilaalliseen tiedusteluun, mutta siviilitiedustelun puolella ongelmia on juuri esimerkiksi massavalvonnan puolella. Juuri tässä on tämä huoli siitä, minkälaisia viestejä joutuu muualle ja kuka niitä lukee ja mitä niille sitten mahdollisesti tehdään. Tuli esille näissä keskusteluissa, että meillä on paljon ongelmia, jotka liittyvät turvallisuuteen ja jotka ovat jo meidän tiedossamme. Siis ne ovat jo meidän tiedossamme, mutta niille ei ole välttämättä tehty kiireellisesti mitään. Yksi asia on tämä viime viikon kyselytunnilla esille tullut strategisten kohteiden maanomistus. Eikö se ole turvallisuusriski, että meillä voivat strategia kohteita omistaa esimerkiksi venäläiset? Miksei sille ole kiireellisesti tehty mitään? [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] Tästä on ollut jo 2014 lehdistössä, tämä on tiedossa oleva asia. Tähän ei tarvita tiedustelulakia.

Toinen asia on se, että supo on ilmoittanut, että useita satoja ihmisiä tarkkaillaan esimerkiksi radikalisoitumisen vuoksi. Täällä on joukossa mahdollisesti laittomasti maassa olevia. Minkä takia heitä ei oteta säilöön? Eikö tämmöinen ihminen ole turvallisuusuhka? Ei meidän tarvitse tiedustella sitä asiaa enää, supo valvoo jo heitä. Tietyllä tavalla on unohdettu käyttää niitä työkaluja, mitkä ovat olemassa, ja unohdettu, mitkä asiat ovat jo tiedossa. Tähän en ole saanut vastausta, ja eihän siihen oikeastaan halutakaan vastata. Kun kysyin tuossa ministeri Orpolta muutamia viikkoja sitten, aiotaanko tämä maahanmuuttoliittainen ohjelma, joka tuli perussuomalaisten vaatimuksesta loppuvuodesta 2016, täyttää, niin ministeri Orpohan vastasi, että hän ei mielellään puhu näistä turvapaikka-asioista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Tämä oli budjettikeskustelun yhteydessä, kun toin esille sen, kuinka paljon siihen rahaa yhteensä menee.

Mutta meidän ryhmämme tosiaan keskustelee näistä vielä, ja katsotaan, meillä on kyllä hyvinkin kriittisiä ajatuksia. Minun mielestäni on ollut erittäin tervetullutta, ja tunnen jopa sielujen sympatiaa vasemmistoa kohtaan, koska me olemme yleensä ne, joille nauretaan, kun me tuomme kriittisiä ajatuksia esille. Nyt voin samaistua teihin, kun teille sanottiin, että olette 40-luvulta tai miltä luvulta te nyt olittekaan. Meillekin muuten usein sanotaan, että me muistutamme jotain 30-lukulaisia. Minä olen kyllä syntynyt vuonna 68, en 30-luvulla. — Mutta kiitos tästä.

15.20 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! — Niin, itse asiassa jatkan tuosta, että mehän olemme Impivaarasta, näinhän meille hyvin usein sanotaan.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, kyseessä on siis perustuslain kiireellinen muuttaminen. Se on todellakin niin, että kiireelliseen muuttamiseen on aina korkea kynnyks. Me olemme kaikki varmasti yksimielisiä siitä, että turvallisuuden eteen on tehtävä paljon toimia ja on myös varauduttava, mutta toisaalta myös turhanpäiväinen jossittelu ja ehkä pelkojen liioittelu — ymmärrän sen, että pitää olla valmiina ja pitää olla varuillaan — ei ehkä vielä tässä vaiheessa kannata.

On aivan niin, kuten edustaja Meri sanoi, että meillä on jo tällä hetkellä paljon asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota. Meillä ovat juurikin nämä maakaupat, ja ehkäpä voisimme miettiä myös sitä juurisyitä, minkä takia niitä kauppvoja tehdään. Onko hallitus tehnyt sellaista politiikkaa, että tuolla maanomistajat ja tilalliset ja talolliset joutuvat myymään ulkomaalaisille, koska kotimaasta ei löydy ostajaa? Mitä on tapahtunut maan arvolle ja maan hinnalle, ja varsinkin syrjäseuduilla kiinteistöjen hinnoille? Nehän ovat romahtaneet. Se on ymmärrettävää, että kauppa käy sille, joka sen kiinteistön ostaa. Eihän kukaan halua myydä tappiolla omia tiluksiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Muistan sen, että kun ministeri Orpo kertoi budjetista, niin siellä mainittiin yhden kerran sana, joka on ollut meillä täällä tulenpalavalla kiireellä eteenpäin vietävä, eli sote. Hän mainitsi, että toivottavasti sote saadaan maaliin, jotta eduskuntaan jää myös tiedustelulain mentävä aukko. Nyt minä ihmettelen sitä. En ole perustuslakivaliokunnan jäsen, olen sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan jäsen, ja olemme istuneet siellä aamusta iltaan, ja meille on sanottu, että kiire on kova saada sote-lait maaliin. Missä ne nyt viipyvät? Ja mitä on nyt tapahtunut sille kiireelliselle sote-paketille, eli onko se nyt sitten pysähtymässä? Hallitus voisi kertoa meille ihan reilusti, jatketaanko työskentelyä siellä vai siirrytäänkö tähän tiedustelulakipakettiin, koska tämä varmasti on aikaa vievää ja aivan varmasti vaatii paljon resursseja. Älkää turhaan istuttako meitä siellä sote-valiokunnassa, jos teidän esityksenne on kaatumassa ja se ei etene. Näillä sanoilla haluan tähän kommentoida. [Leena Meri: Juuri niin, hyvä Juvonen!]

Arvoisa rouva puhemies! Se on erittäin tärkeää, että meillä käydään kansalaiskeskustelua ja että me kansanedustajina saamme valtavasti postia, palautetta erilaisista lakiesityksistä. Minun täytyy sanoa, että en minä tästä ole saanut niin paljon postia kuin esimerkiksi eutanasiakansalaisaloitteesta tai tasa-arvoisesta avioliittolaista. Niistä tuli valtavasti postia.

Olen monissa asiayhteyksissä esittänyt joukkoistamista, miten äärettömän tärkeä ja hyvä työkalu se on. Sitä käytettiin muun muassa osakeyhtiölainsäädäntöä tarkkailtaessa, mitä virheitä siellä mahdollisesti oli, ja kansalaiset saivat ottaa kantaa. Tämä on sellainen asia, että ihmiset eivät välttämättä tiedä, mutta heitä pelottaa, tulee puskista, tulee pelkoja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

ja ajatuksia, että mitä ihmettä tämä tarkoittaa — kun minä nyt lähetän sen tekstiviestin, niin kuka sen lukee, ja kuka kuuntelee minun puhelujani. Elikkä me menemme ihan näissä perusasioissa, kun me puhumme kansalaisten kanssa käydyistä keskusteluista, ja nämä olisi hyvä avata, ja niin kuin me perussuomalaiset olemme vuosikausia, vuosikymmeniä puhuneet, selkokielellä, jotta ihmiset ymmärtävät, mistä oikein on kysymys. Mutta todellistahan on Suomessa ja maailmalla se arki, että me olemme kyberhyökkäysten uhreja ja myös meidän sähköverkostot ja muun muassa sairaalamaailma ovat jatkuvasti uhkien alla, tietoverkostot: kuka sinne hyökkää. Ja sehän romahduttaa sitten koko toiminnan, jos sinne virus pääsee tai joku muu hyökkäys.

Näillä ajatuksilla minä tätä ajattelen. Minä toivoisin todellakin, että jos se on niin, että potilasturvallisuus ja ihmisen hoito väistyvät sen sijaan, että saadaan tämä tiedusteluasia — ihmisen turvallisuus — kuntoon, niin minä olen vähän semmoisessa jakomielisessä tilassa: minä en tiedä, kumpi on tärkeämpää. Mutta kertokaa, mitä sotelle tapahtuu, jos tiedustelulait tulevat pikaisesti. — Kiitos.

15.25 Ilkka Kantola sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajatus siitä, että viranomaisilla olisi pääsy lukemaan henkilökohtaista viestintääni, on ahdistava. Ei siksi, että viestini olisivat jotenkin julkaisukelvottomia tai noloja, vaan siksi, että yksityisyydelläni on luovuttamaton arvo itsessään. Minulla tulee olla oikeus itse päättää, miten avaan yksityisyyttäni viranomaisille tai julkisuudelle. Ei ole sattumaa, että kotirauhan suoja ja luottamuksellisen viestin salaisuus on perustuslaissamme sijoitettu samaan pykälään. Molemmissa on kyse yksityisyydestä — oikeudesta yksityisyyteen. Yksityisyydensuoja on luovuttamaton osa demokratian kivijalkaa. Se on vähintään yhtä tärkeä demokratian rakennetekijä kuin mielipiteen- ja sananvapaus. Se, että luottamuksellinen viestintä nauttii vahvaa suojaa, tekee mahdolliseksi ajattelun ja ajatusten vaihtamisen täyden vapauden. Ajattelun vapaus tekee mahdolliseksi demokratian — sen, että kansalaisilla on aito mahdollisuus osallistua poliittiseen vallankäyttöön.

Totalitaaristen yhteiskuntien tunnusmerkkinä on viranomaisten vallan kasvattaminen kansalaisten valvomisessa. Luottamuksellisen viestin salaisuuden murtamiselle on matala kynnyksen totalitaarisissa valtioissa. Niissä myös sananvapautta rajoitetaan. Vapaan lehdistön asema käy ahtaaksi, viranomaisilla on pääsy kotirauhan piiriin. Totalitaarisissa valtioissa kansalaisten ajattelun ja ajatusten vaihtamisen vapaus on tiukasti rajattua, rajoitettua siksi, että demokratiavaatimukset eivät pääsisi voimistumaan, ja rajoitettua siksi, että kansalaisten ajattelunvapaus uhkaa hallitusvallassa olevien asemaa.

Arvoisa puhemies! Demokratian puolustaminen vaatii sananvapauden turvaamisen lisäksi myös kykyä torjua ennakolta uhkia, jotka vakavasti vaarantaisivat kansallista turvallisuuttamme. Perustuslain muutostarve, jossa puututaan luottamuksellisen viestin salaisuuteen, perustuu käsitykseen siitä, että viestiliikenteeseen kohdistuva tiedustelu on entistä keskeisempi keino tällaisten uhkien torjumisessa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista sellaista tiedustelutoimintaa, jota nykytilanteessa tarvitaan. Suomi on tiedustelutietojen osalta riippuvainen eräiden naapurimaiden avusta, mikä joissakin tilanteissa on riski kansalliselle turvallisuudelle.

Käsitellessään hallituksen esitystä perustuslain 10 §:n muuttamisesta perustuslakivaliokunta on arvioinut lakiesitystä huolellisesti, kuten täällä on käynyt ilmi. Yksimielisesti hyväksymäänsä mietintöön valiokunta on pyrkinyt kirjoittamaan mahdollisimman yksiselitteisesti ne rajat, joiden sisällä viranomaisten on pysyttävä silloin, kun uusia tiedusteluval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

tuuksia otetaan käyttöön ja kun tuomioistuin päättää näistä luvista. Me emme halua ottaa askeltakaan siihen suuntaan, että jollekin syntyisi mahdollisuus ryhtyä muuttamaan, kehittämään Suomea totalitaristisesti hallituksi yhteiskunnaksi. Me haluamme varjella kansalaisten oikeutta yksityisyyteen asettamalla riittävän tiukat valtiosääntöiset rajat luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttumiselle. Me haluamme selkeästi torjua niin sanotun massavalvonnan. Tämä ilmenee mietintömme tekstistä. Siteeraan mietinnön tekstiä: ”Ehdotettu sääntely ei mahdollista yleistä, kohdentamatonta ja kaikenkattavaa tietoliikenteen seurantaa tiedustelutoiminnassa.”

Tämän lisäksi valiokunta korostaa sitä, ettei lainmuutos anna lupaa mihinkään kokeilu- luonteiseen tiedusteluoperaatioon yleisellä tasolla. Mitään yleistä haravointia ei perustuslain 10 §:n muutos tule sallimaan. Tiedustelulupaa hakevan viranomaisen on osoitettava, että käyttöön otettava luottamuksellisen viestin suojaan puuttuva tiedustelumenetelmä on kussakin tilanteessa tehokas ja välttämätön keino saada tietoa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta. Sen pitää olla siis tehokas ja välttämätön keino.

Hyväksyessään mietinnön eduskunta asettaa siis jyrkän rajan viranomaisten tiedustelutoiminnassa harjoitettavalle massavalvonnalle nyt ja tulevaisuudessa. Se ei mahdollista massavalvontaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan perustuslain 10 §:n muutoksen hyväksymistä mietinnössä esitetyssä muodossa ja tuen asian käsittelemistä perustuslain kiireellisessä säätämisyksessä.

15.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Yksityiselämän suoja ja viestisalaisuuden suoja ovat hyvin vanhoja demokraattisen oikeusvaltion perusperiaatteita, ja niihin kajoamiseen on oltava korkea kynnys. Omana kansanedustaja-aikanani niihin on kajottu muun muassa sallimalla tietyn vakavuusasteen rikoksissa poliisille teletunnistustietojen hankkiminen ja telekuuntelu.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön seitsemännellä sivulla todetaan mielestäni yksi olennainen asia siitä, mihin tämä muutos nyt liittyy. Valiokunta toteaa näin: ”Vaikka vieraan valtion sotilas- tai muun viranomaisorganisaation viestintä ei nauti luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa, sotilastiedustelutoimivaltuuksia ei voida kaikissa tapauksissa kohdistaa niin täsmällisesti, ettei olisi vaaraa viranomaisten tilapäisestä pääsystä yksittäisten, tiedustelutehtävään liittymättömien henkilöiden viestintää koskeviin tietoihin, mikä tulee perustuslakivaliokunnan mielestä tavallisissa laeissa rajata mahdollisimman vähäiseksi. Perustuslakivaliokunta korostaa, että säännöksen soveltamisala rajautuu hallituksen esityksen perusteluissa kuvatuin tavoin tiedon hankkimiseen vain Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta toiminnasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta. Muutoinkin valiokunta painottaa tarvetta tulkita rajoitusperustetta suppeasti.”

No, me tiedämme, ja se on todettu jo moneen kertaan, että kiirehtiminen perustuslain muutoksissa on poikkeuksellista, ja tässä asiassa tämä pyrkimys kiirehtimiseen liittyy tiedustelulakiin, jonka ehdotuksen sisältöä meillä ei ole vielä tiedossamme. Tämän hallituksen aikana luottamus on rakoillut monella tapaa, monista eri syistä, ja tässä yhteydessä halua nyt painottaa sitä, että on todella tärkeää, että hallitus tässä asiassa kunnioittaa sitä parlamentaarista työtä, jota on tehty edustaja Töllin johdolla. Yhdyn niihin kiitoksiin, mitä edustaja Töllin johtaman työryhmän työstä tässä on esitetty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Epäilyt, joita kansalaisten keskuudessa on, ovat ymmärrettäviä. Hallitushan on heikentänyt ihmisoikeuksien kunnioittamista muun muassa turvapaikkapolitiikassa, ja on luonnollista, että silloin herää epäily siitä, että kyseessä on laajempikin tendenssi ihmisoikeuksien sivuuttamisesta. Toisaalta, parhaassa tapauksessa tiedustelulait tulevat selvittämään laillisen ja laittoman rajaa ja samalla myös tehostamaan poliisin valvontaa. Tiedustelulakiahan sinänsä on pidetty tarpeellisena jo edellisen eduskunnan ja edellisen hallituksen aikana.

On tärkeää, että tiedustelulaki kirjoitetaan sellaisella tavalla, että ihmisoikeusnäkökulmaa kunnioitetaan. Esimerkiksi edustaja Haaviston esille nostama asia ihmisoikeuksien kunnioittamisesta tiedustelun kansainvälisessä yhteistyössä on erittäin tärkeä. On hyvin olennaista, että Suomesta ei jatkossakaan vuoda yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja sellaisiin maihin, joissa ihmisoikeuksia ei kunnioiteta. On myös hyvin tärkeää, että valvojaa valvotaan. Esimerkiksi kun poliisille annettiin tietyn vakavuusasteen rikoksissa oikeus hankkia teletunnistetietoja ja oikeus telekuunteluun, niin sitten on paljastunut tapauksia, joissa poliisi ei ole kunnioittanut niitä rajoja ja niitä edellytyksiä, joita laissa on asetettu. Ja jotta tiedustelu pysyisi lain mukaisissa rajoissa, myös sen valvonta on erittäin tärkeää.

Lopuksi, arvoisa puhemies, muutama sana tästä kiireellisyydestä.

On aivan oikein, useat kollegat ovat todenneet sen, että kiireellisyyteen on oltava erityinen syy, mutta uskon, että moni kysyy myös, että jos itse perustuslain muutoksesta on yksimielisyys, niin onko jokin erityinen syy siihen, että asiaa ei julistettaisi kiireelliseksi. On myös perusteltua kritisoida hallitusta siitä, että vaikka tätä asiaa sinänsä on jo pitkään kuvattu kiireelliseksi, niin käytännössä se on aika pitkäksi aikaa jäänyt sote-uudistuksen jalokoihin. Ja mitä tulee siihen, onko asia ennakkotapaus vai ei, perustuslakivaliokunta mietinnössään korostaa, että se ei ole ennakkotapaus. Ei meillä kuitenkaan ole käytännössä mitään keinoa estää, etteikö tulevaisuudessa tähän viitattaisi ennakkotapauksena. Toisaalta, jos sitten tiedustelulaki säädettäisiin perustuslain säätämisyjärjestyksessä, niin ennakkotapauksena sitäkin käsiteltäisiin. Eli kysymys on pohjimmiltaan luottamuksesta, ja todella toivon ja painotan sitä, että hallitus tässä asiassa ei pettäisi luottamusta vaan kunnioittaisi edustaja Töllin johtaman parlamentaarisen työryhmän työtä.

Vielä viimeisenä asiana korostaisin edustaja Biaudet'n esille tuomaa asiaa tiedusteluvaltuutetun määrärahoista. Ei riitä, että tiedusteluvaltuutetulla on laissa valtuudet, hänellä pitää olla myös määrärahat sen toiminnan käytännön hoitamiseen.

15.36 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa kiitetty keskeisiä lainvalmistelussa mukana olevia henkilöitä, ja itsekin haluan antaa syvän kiitoksen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintielle ja koko perustuslakivaliokunnalle siitä, että tämä mietintö pystyttiin tekemään yksimielisesti ja se on erittäin, erittäin hyvin ja asiantuntevasti laadittu. Sitten myös kiitän osaltani ja parlamentaarisen työryhmän jäsenenä puheenjohtaja Töllin, joka on todellakin hyvin pitkälti ansioitunut siinä, että tässä näin suurella yksimielisyydellä olemme tätä asiaa nyt käsittelemässä. Toivon sitä, että tämä sama yhteishenki jatkuu sitten myös näitten varsinaisten tiedustelulakien käsittelyssä, sekä sotilas- että siviilitiedustelulain ja myös tämän valvontalain käsittelyssä.

Ajattelen, että tätä parlamentaarista työryhmää todellakin edelleenkin tarvitaan. Vaikka se varsinainen työ tietysti tehdään siellä valiokunnissa, näkisin, että tällä edustaja Töllin johtamalla parlamentaarisella työryhmällä on nyt todella tärkeä merkitys, koska on tärkeää, että kunnioitetaan eduskunnan laajaa tahtotilaa myös, kun näitä sisältöjä käsitellään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

Haluan myös mainita, rouva puhemies, parlamentaarista työryhmästä, että edustaja Kasvi, joka ei ole täällä nyt keskuudessamme, on varsinainen asiantuntija näissä kysymyksissä, ja ajattelen, että hänellä oli kyllä erittäin tärkeä rooli ja panos siinä, kun parlamentaarinen työryhmä näitä lakeja kävi läpi.

15.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tämän keskustelun aikana olemme jo monesti kuulleet, perustuslain muuttaminen ei ole mikään pikkujuttu, eikä se tälläkään kertaa sitä ole. Nyt perustuslain 10 §:ään tehtävää muutosta on huolella ja pitkään valmisteltu. Tämä valmistelutyö on tehty parlamentaarisella pohjalla, ja annan sille työlle erittäin suuren arvon.

Maailma ympärillämme on muuttunut viimeisen viiden vuoden aikana, voi sanoa, että tämän vaalikauden aikana, todella nopeasti. Tarve omalle tiedustelutoiminnalle ja ennen kaikkea sille, että saadaan tässä maassa lainsäädäntö muiden Euroopan maiden tasalle, on aivan välttämätön. Meidän on reagoitava niihin muutoksiin, mitä ympärillemme tapahtuu. Muutokselle emme mahda mitään, mutta siihen pitää mukautua. Kun katsoo tätä maailmaa ympärillämme, niin tämä tarve on todellakin huutava. Elämme tälläkin hetkellä tiedusteluasioissa toisilta valtioilta saamiemme tietojen varassa, ja näinhän itsenäisen valtion asiat eivät voi olla. Me tarvitsemme oman tiedustelutoiminnan ja ennen kaikkea sitä varten luodut vakaat lait ja toimintamenetelmät — ja sitten tietysti myös valvonnan tälle toiminnalle. Koska nyt olemme etenemässä harkitulla, hyvällä tavalla, niin nämä kaikki tavoitteet siinä toteutuvat.

Meidän kauttamme kulkee erilaisissa tietoverkoissa valtava määrä tietoa tässä maassa — maan sisällä, maahan ja maasta pois — ja kaikkea tätä tietoa, joka kulkee, koskevaa tiedustelutoimintaa harjoittavat tällä hetkellä vain vieraiden valtioiden toimijat, eivät suomalaiset. Kun tämä laki nyt tulee sitten säädetyksi, toivon mukaan kiireellisessä menettelyssä, kuten edustaja Töllä puheenvuorossaan esitti, niin silloin suomalaisillakin viranomaisilla on lainmukainen oikeus lähteä näitä tietoverkkoja valvomaan. Kuten tässä monessa puheenvuorossa on todettu ja aivan kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossakin sanotaan, minkäänlaista massavalvontaa ei tietenkään ole tulossa, vaan kaikki valvonta, toiminta on selkeästi kohdennettua ja rajattua ja sitä valvotaan. Ollaan perustamassa tiedusteluvaliokunta eduskuntaan ja sitten tietysti tiedusteluvaltuutettu, joka toimii itsenäisenä viranomaisena ja valvoo tätä tiedustelutoimintaa yleensä. On ihan selvää, että tällaiset asiat ovat kovin arkaluonteisia ja siellä liikkuu myös sellaisia asioita, jotka ovat ehdottomasti vain viranomaisten tietoon tarkoitettuja, mutta sitäkin toimintaa valvotaan, totta kai, eikä ole olemassa semmoista sokeaa pistettä, joka tällä lainsäännöllä luotaisiin, vaan perustuslain 10 §:n muutos ja tiedustelulait ovat paketti, jolla turvataan sekä kansalaisten perusoikeudet että sitten tietysti luodaan tähän maahan tiedusteluolosuhteet, joilla pystytään kansalaisten turvallisuus takaamaan vuosiksi eteenpäin.

Tässä keskustelussa on kuultu myös puheenvuoroja, että tätä kiireelliseksi julistamista ei tarvittaisi. Hieman ihmettelen niitä perusteita, kun kuitenkin tässä salissa vallitsee aivan täydellinen yksimielisyys tämän lain sisällöstä. En ole kuullut yhtäkään puheenvuoroa siitä, että tämän lain sisältö olisi väärä. Jos me äänestäisimme tämän perustuslain muutoksen yli vaalien lepäämään, niin seuraava eduskunta joutuisi sitten sen saman paketin millilleen samanlaisena hylkäämään tai hyväksymään. Muutostentekomahdollisuutta ei ole. Näin olen tämän hyväksynnän osalta, joka nyt tehtäisiin ja toivon mukaan tehdään kiireellisessä menettelyssä, kuten edustaja Töllä ehdotti ja edustaja Kari ansiokkaasti kannatti ja puheen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

vuorossaan sen myös hyvin perusteli, on mielestäni tässä aika kummallinen tilanne. Mitä lisäarvoa saisi sillä, että tämä makaisi pari vuotta tuolla jossakin ja sitten sille ei voisi mitään kuitenkaan tehdä? Niitä perusteluja hieman ihmettelen.

Tärkeää kuitenkin tässä asiassa on se, että saadaan tämä perustuslain muutos käsiteltyä ja tiedustelulait nopeasti voimaan, koska sille asialle on taas tällä hetkellä erittäin kipeä tarve.

15.42 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten on useassa puheenvuorossa todettu, perustuslakia ei pidä lähteä muuttamaan kepein perustein. Sen vuoksi perustuslainsamme määrittääkin, että pääsääntönä, kuten perustuslakivaliokunta omassa mietinnössään vielä alleviivaa, tulee vastaisuudessaakin olla se, että perustuslain muutokset tehdään kahden eri eduskunnan voimin. Kuitenkin perustuslakimme tuntee sen mahdollisuuden, että mikäli viisi kuudesosaa eduskunnasta katsoo tarpeelliseksi julistaa perustuslain muutoksen käsiteltäväksi kiireellisessä menettelyssä, niin se on mahdollista.

Kun täällä jotkut edustajat ovat kantaneet puheenvuoroissaan huolta siitä, että ei kai tästä vain muodostu nyt sitten uutta pääsääntöä, niin luonnollisestikaan ei. Jo itsessään se, että viiden kuudesosan enemmistö tarvitaan, korostaa tämän menettelyn poikkeuksellisuutta. Siihen vaaditaan huomattavan laajaa poliittista yhteisymmärrystä. Ja tässä tapauksessa olen siinä käsityksessä, että tällainen yhteisymmärrys on varsin hyvin saatu saavutettua huolellisen parlamentaarisen yhteistyön ja kompromissinhaun kautta.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan työhön tässä käsittelyssä, on syytä yhtyä niihin kiitoksiin, jotka kohdistuvat esimerkiksi valiokunnan puheenjohtaja Annika Lapintien ansiokkaaseen työhön. Perustuslakivaliokunta on tehnyt huolellista työtä sen osalta, että on varmistettu sensitiivisistä ihmisoikeus- ja luottamuksellisen viestin salaisuuteen liittyvistä kysymyksistä, ja onnistunut tämän työn tuloksena tuottamaan yksimielisen mietinnön, jossa todetaan, että esteitä kiireelliseksi julistamiselle ei tämän perustuslain muutoksen osalta ole.

No millaisissa tilanteissa sitten on soveliaista tällaista poikkeuksellista kiireellistä menettelyä käyttää? Ihmettelisin, jollei kansallinen turvallisuus ja painava kansallinen intressi sellainen olisi. Kuten olemme varsin laajapohjaisesti saaneet huomata, on turvallisuusympäristömme muuttunut merkittävästi, eikä lainsäädäntömme eikä myöskään perustuslakimme ole onnistunut tämän muutoksen perässä pysymään. Tästä syystä emme suinkaan ole hätiköiden tekemässä tätä muutosta, vaan itse asiassa olemme jo merkittävän paljon jäljessä niistä lainsäädännöllisistä tarpeista, joita meillä itse asiassa olisi jo vuosien ajan ollut. Tiedustelulainsäädäntöön liittyviä muutoksia on myös vuosien ajan käsitelty parlamentaarisessa ryhmässä, jota edustaja Töllä on ansiokkaasti vetänyt. Tämä ryhmä on saavuttanut varsin laajan yksimielisyyden siitä, mikä näkyy tässäkin salissa, että tämänkaltaiset lait tarvitaan ja että niihin tarvittava perustuslain muutos tulee myöskin tavalla tai toisella, ja varsin laajasti nähdään myöskin, että nimenomaisesti kiireellisessä järjestyksessä saada hyväksytyksi.

Tällä hetkellä elämme, kuten edustaja Salolainen totesi, sellaisessa lainsäädännöllisessä tilanteessa, jossa olemme enemmän tai vähemmän riippuvaisia ulkomaisten tiedustelupalveluiden hyväntahtoisuudesta. Tämä ei tietenkään ole kestävä tilanne. On korkea aika saada oma lainsäädäntömme vastaamaan niitä tarpeita, joita muuttunut kansainvälispoliittinen ympäristö ja tiedustelullinen ympäristö edellyttävät. Tästä syystä pidän erittäin kannattavana sitä, että tämä perustuslain muutos saataisiin säädetyksi kiireellisessä järjestyk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

sessä. On syytä muistaa se, että jos tämä perustuslain muutos jää lepäämään vaalien ylitse, niin seuraava eduskunta joutuu joko hyväksymään tai hylkäämään sen. Eli sisällöllistä muutosta ei enää ole mahdollista tehdä.

Lisäksi on syytä muistaa se, että vaikka perustuslain muutos jäisi lepäämään, itse sisällölliset lait eivät jää lepäämään, vaan ne raukeavat vaalikauden päättyessä, ja seuraavan hallituksen pitäisi sitten nämä sisällölliset tiedustelulait antaa uudelleen erikseen, mikä viivästyttäisi prosessia myöskin merkittävästi. Täytyy kuitenkin huomioida, että vaalien jälkeen seuraavat hallitusneuvottelut eivät nekään ole välttämättä läpihuutojuttu ja siirrytään aika pian sitten jo syksyn 2019 puolelle. Ja kuten tiedämme, politiikassa voi aina sattua kaikesta.

Tätä taustaa vasten en pidä ollenkaan vähämerkityksellisenä sitä ajallista voittoa, mikä saavutettaisiin näiden jo myöhässä olevien lakien hyväksymiselle, mikäli eduskunta saadaan huomissa äänestyksessä tukemaan tätä kiireellistä sääätämisyjärjestystä, kuten toivon, että tästä salista se tarvittava viiden kuudesosan enemmistö löytyy.

15.48 Thomas Blomqvist r: Värderade fru talman! Säkerhetsläget i vår näromgivning har förändrats och det finns ett klart behov också här som den här salen enhälligt har konstaterat, att vi behöver förändra och uppdatera våra spaningslagar. Jag tänker ändå inte gå in på innehållet i spaningslagarna. Eftersom vi i dag diskuterar i vilken ordning den här grundlagsändringen ska stadgas så tänker jag uppehålla mig vid det.

De här spaningslagarna förutsätter alltså en ändring av grundlagens 10 §, och efter att ha dels tagit del av sakkunnighörandena i försvarsutskottet och nu senast av grundlagsutskottets betänkande så har jag den uppfattningen att den här ändringen ska skötas i brådskande ordning. Det är ändå viktigt att poängtera att det här naturligtvis inte är det nya normala. Det ska fortsättningsvis, som också grundlagsutskottet konstaterat, vara en hög tröskel för att med fem sjättedelars majoritet kunna stadga om en ändring i grundlagen. I och för sig är ju redan det att fem sjättedelar av riksdagen är för en ändring en verkligt hög tröskel.

I vår grupp är en väldigt klar majoritet för att det i det här unika fallet är motiverat att göra så som ledamot Tölli föreslår, alltså att ändra grundlagen i brådskande ordning.

Den här möjligheten finns, och min bedömning är att utmaningarna i vår säkerhetsomgivning är så pass stora att jag personligen inte är beredd att ta den risk som det skulle vara att inte stadga den här lagen i brådskande ordning. Men det är naturligtvis alltid ett väldigt noggrant övervägande som vi måste göra innan vi går in för ett sådant här förfarande.

Arvoisa puhemies! Myös minä haluan omasta ja ryhmäni puolesta kiittää parlamentaarista työryhmää ja erityisesti sen puheenjohtajaa, edustaja Tölliä hyvästä työstä. Rakentava ote on ollut koko ajan, ja lopputulos on myös erittäin, erittäin hyvä. Nyt keskustellaan siitä, missä järjestyksessä tämä perustuslain muutos tehdään, ja keskityn nyt siihen.

Me olemme kaikki samaa mieltä siitä, että tarvitsemme uuden tiedustelulain, sellaisen, joka mahdollistaa viranomaisten tehokkaan toiminnan mutta samalla huolehtii kansalaisten perusoikeuksista. Nyt kun olen tutustunut tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön ja vielä kun olen puolustusvaliokunnan jäsen ja siellä olen kuullut asiantuntijoita, niin olen sitä mieltä, että edustaja Töllin ehdotus siitä, että tämä muutos tehdään kiireellisellä menettelyllä, on hyvä ehdotus, ja kannatan sitä ehdotusta, kuten myös selkeä enemmistö meidän ryhmästämme tekee. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

15.51 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Kuten tämän päivän keskustelun perusteella on käynyt ilmi, niin houkutus kytkeä nämä varsinaiset tiedustelulait yhteen tämän perustuslain muutoksen kanssa on ilmeisen suuri, mutta painotan edelleen, että näitä on tarkasteltava erillisinä kokonaisuuksina ja meillä on nyt tällä hetkellä käsittelyssä vain tämä hallituksen esitys perustuslain muuttamiseksi sekä tämä salissa tehty esitys kiireellisen menettelyn käyttämisestä.

Tämä perustuslain muutos itsessään on periaatteellisesti merkittävä siitä syystä, että se mahdollistaa myöskin muita lainsäädäntöhankkeita tulevaisuudessa kuin vain nämä tiedustelulait, sekä sen takia, että ensimmäistä kertaa koskaan mahdollistetaan luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaaminen sellaisessa toiminnassa, johon ei liity rikoksia tai rikosepäilyjä. Tästäkin syystä on tosiaan kyse erittäin merkittävästä muutoksesta. Samasta syystä on myös syytä painottaa, että ulkovaltat ja ulkovaltojen edustajat eivät nauti Suomen perustuslain suojaa. Tätä muutosta ei siis tehdä sen takia, että viranomaiset voivat valvoa ulkovaltojen toimintaa suomalaisissa tietoverkoissa, vaan sen takia, että tietoliikennetiedustelua ei ole mahdollista teknisesti tehdä sellaisella tavalla, ettei siinä synny tilanteita, joissa myöskin suomalaisten luottamuksellisen viestin suojaa loukataan.

Kuten monet muut puhujat, minäkin pidän tärkeänä, että perustuslakivaliokunta painokkaasti linjaa, että tämä ei mahdollista massavalvontaa. Samaten on kuitenkin syytä huomioida, että massavalvonta perustuslakivaliokunnan mietinnössä määritellään kaiken kattavana tietoliikenteen valvontana. Se on päivänselvää, että sellaiseen ei ole edes teknisiä tai resurssien puolesta valmiuksia Suomessa, mutta kyllä tämä joka tapauksessa mahdollistaa laajamittaisen tietoliikennetiedustelun tekemisen tämän perustuslain muutoksen kautta.

Monissa puheenvuoroissa on myös kysytty, että jos ei hyväksytä kiireellisessä menettelyssä, niin mitä sitten. Tiedustelulait olisi mahdollista tämän vaalikauden aikana viedä eteenpäin niin, että niitä tarkastellaan voimassa olevan perustuslain näkökulmasta. Se tarkoittaa sitä, että kaikkia pykälä ei ole mahdollista tämän vaalikauden aikana säätää mutta seuraavan vaalikauden aikana, kun tämä perustuslain muutos on hyväksytty, olisi hallituksen mahdollista antaa täydentävä esitys, jolla sitten tuotaisiin nämä puuttuvat pykälät tietoliikennetiedustelun osalta. Eli tämä on täysin mahdollista tehdä, mikäli poliittista tahtoa on.

Sitten on kysytty, että jos yhteisymmärrys perustuslain muutoksesta on, niin miksi ei käytetä kiireellistä menettelyä: sen takia, että kukaan meistä ei voi tietää, mikä tulevan eduskunnan kokoonpano on. Tämän perustuslain tavallisen muuttamisjärjestyksen idea on se, että kansalaiset itse pääsevät vaikuttamaan tilanteessa, jossa heidän perusoikeuksiinsa ollaan tekemässä muutoksia, eduskuntavaalien kautta, mutta nyt ollaan vielä sellaisessa onnekaassa tilanteessa, että aikaa eduskuntavaaleihin on hyvin vähän. Eli me pidämme kyllä edelleen tätä tavallista säätämisyjärjestystä tässä oikeana etenemistapana.

15.54 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! On selvää, ettei maan perustuslakia pidä lähteä muuttamaan kevyin perustein. Yhtä lailla on selvää, että viranomaisilla pitää olla mahdollisuus ja välineet kansallisesta turvallisuudesta huolehtimiseen tämänhetkisesä ja tulevassa toimintaympäristössä.

Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja Töllli kertoi edellä hyvin tarkasti muutoksen tarpeesta, sisällöstä sekä siitä, miksi muutokset kannattaa tehdä kiireellisessä säätämisyjärjestyksessä. Edustaja Kari täydensi ja laajensi hyvin edustaja Tölllin puheenvuoroa, myös sitä, miksi perustuslain muutos on tarpeen tehdä kiireellisessä perustuslain säätämisyjärjes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

tyksessä. Kiitän parlamentaarisen työryhmän jäseniä hyvästä työstä ja rakentavasta käsittelystä, ja erityisesti yhdyn monen suusta täällä tänään kuultuihin ryhmän puheenjohtaja Töllille lausuttuihin kiitoksiin, kiitoksiin puheenjohtaja Töllin vastuullisesta ja rakentavasta työstä, painavista puheenvuoroista, joihin on helppo yhtyä ja joita on helppo kannattaa.

Toivon kovasti, että tulevassa äänestyksessä enemmistövaade kiireelliseksi julistamisesta täyttyy ja muutettu lainsäädäntö saadaan voimaan mahdollisimman nopeasti.

15.56 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa on hyvä perustuslaki. Se suojaa vahvasti ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen ja turvaa oikeusvaltiota Suomessa. Siitä näkökulmasta olen ollut itse aikanaan, kun tähän prosessiin lähdettiin, hyvin kriittinen sen suhteen, että Suomessa lähdettäisiin tekemään sellaisia tiedustelulakeja ja niiden edellyttämiä perustuslain muutoksia, jotka tätä periaatetta merkittävästi muuttaisivat.

Kymmenen vuotta sitten Euroopassa kiisteltiin Ruotsin FRA-laista, ja monissa maissa on selkeästi annettu turvallisuusviranomaisille semmoisia tiedusteluvaltuuksia, jotka ovat olleet liian laajoja, ja niitä on käytetty väärin. Mutta näistä huolista, mitä minulla on ollut tämän prosessin alussa siitä, voiko ylipäättään perustuslakia muuttaa ja voiko sen perusteella säätää tiedustelulakeja, täytyy sanoa, että kaikkiin huoliin on matkan varrella löydetty rajaukset ja vastaukset niin, että edustaja Jyrki Kasvikin, joka vihreiden puolesta on ollut tässä varsinaisessa parlamentaarisessa ryhmässä, on todennut, että ne ovat tulleet hyvin huomioituiksi. Eli tämä on ollut hyvä prosessi siinä, että me, jotka olemme halunneet korostaa ihmisten yksityisyyden suojaa, olemme saaneet ne rajoitukset sekä tähän perustuslakimuutokseen että tiedustelulakivalmisteluun eteenpäin. Sitten kun eurooppalainen tuomioistuinkäytäntö on edennyt niin, että EU:sta on tullut tiukkoja tuomioistuintulkintoja siitä, että tällaista rajatonta massavalvontaa ei edes senkään perusteella voi tehdä ilman selkeää, kohdennettua epäilyä, niin tämä lakimuutos on mennyt sitäkin kautta parempaan suuntaan.

Lopuksi haluan korostaa sitä, että perustuslakivaliokunta omassa mietinnössään selkeästi rajoittaa sitä, miten perustuslain muutospykälää voidaan tulkita. Se korostaa sitä, että tiedonhankinta on turvallisuusviranomaisten tehtävä. Rajoitusedellytys koskisi vain tiedon hankkimista sellaisesta toiminnasta, joka luonteensa takia voi muodostua vakavaksi uhkaksi kansalliselle turvallisuudelle. Se rajoittaa myös kaiken kattavaa valvontaa. Näin ollen kaikkia tulevia lakeja, myös näitä uusia tiedustelulakeja, tullaan arvioimaan hyvin tiukan kriteeristön puitteissa, ja itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä tulen varmistaamaan, että nekin lait läpäisevät sellaisen perus- ja ihmisoikeuskontrollin, että voimme olla kansainvälisessä vertailussa ylpeitä. Tämä on eurooppalaisessa vertailussa selkeästi sellainen prosessi, josta tuleva tiedustelulaki rajoittaa kohtuuttomat valtuudet pois ja asettaa valvojalle valvojan. Siinä mielessä tila paranee Suomessa nykyisestä, koska meillä ei ole esimerkiksi suojelupoliisilla laajaa valvontaa tällä hetkellä, ja tämä asia tulee nyt korjattua.

Eli tämä prosessi on sitouttanut meitäkin, jotka voimakkaasti haluamme puolustaa ihmisoikeuksia, ja näin ollen, koska tämä perustuslakimuutos on hyväksyttävä, se helpottaa myös tätä pohdintaa kiireellisyydestä ja asettaa sen tiedustelulain uhkakuvien puitteisiin, ja niiden perusteella sitä on sitten arvioitu.

15.59 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Aiemmin täällä yhdessä puheenvuorossa sanottiin, että tämä lainsäädäntö ei koske suomalaisia. No, jos puhutaan perustuslain muuttamisesta, se nimenomaan koskee suomalaisia. Jos puhutaan tiedustelulaista, se kos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

kee suomalaisia ja muun maan kansalaisia. Sen pitää koskea myös suomalaisia. Jos muistaa nämä kouluampumistapaukset, niin niissä kyllä oli ihan suomalaistoiminnasta valitettavasti kyse.

Perustuslain ja perustuslain muutosten tulee kestää aikaa, poliittista painetta ja ennen kaikkea poliittista epävakautta. Niin pitää kestää myöskin perustuslakivaliokunnan. Kun täällä aikaisemmin viitattiin aikaan vuosikymmenten taakse, niin kannattaa muistaa myös se demokratian musta hetki, kun äärioikeistolaiset tunkeutuivat perustuslakivaliokunnan kokoukseen, veivät sieltä vasemmistolaisia kansanedustajia, jotka oli vaaleilla valittu. Yksi sieppaajista tällä väkivallanteon hetkellä Säätytalossa, missä eduskunta kokoontui, näytti sieppaustilanteessa etsivän keskuspoliisin virkamerkkiä. Eli se palauttaa kyllä mieleen, mihin rooliin suojelupoliisi voi eduskunnassa tulla. Se voi tulla kutsuttuna asiantuntijaroolissa, mutta siihen se saa jäädä.

Edellinen perustuslaki kesti perusmuodossaan liki sata vuotta, ja kyllä tämän aikajän-teen pitää olla vuosikymmeniä eteenpäin, kun mietitään, mitä muutoksia tehdään. Edelleenkin ei ole kerrottu mitään perusteita tälle aikatauluviivästykselle, sille, mihin faktaan perustuu se, että puhutaan kahden vuoden viivästyksestä.

Kun viittasin aiemmin siihen, kuinka poliittista painetta sekä poliittisten puolueitten, virkakoneiston että tiedotusvälineitten kautta on nostatettu, niin viittasin tähän Airiston jättioperaation ajoitukseen. En tarvetta kiistänyt, mutta viittasin ajoitukseen, että sillä oli kyllä yks yhteen ajoitus tämän perustuslain ja tiedustelulakien aikataulun kanssa täällä eduskunnassa. On näitä esimerkkejä poliittisesta paineesta hyväksyä tiedustelulait muutenkin. Muistan Osuuspankin palvelunestohyökkäyksen, josta eräs Suomen johtavista asiantuntijoista sanoi heti tuoreeltaan, että kyse on valtiollisesta toimijasta, ja ilmansuuntakin oli selvillä. Sitten myöhemmin selvisi, että kyseessä oli kaksi helsinkiläistä teinipoikaa, jotka olivat tämän palvelunestohyökkäyksen takana. Muun muassa puolustusministeri Niinistö on täysin perusteetta uhkaillut sillä, että pienet vihreät miehet voivat miehittää Ahvenanmaan. Tällaisille uhkakuville ei kyllä ole minkäänlaisia perusteita.

16.02 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa arvostamani edustaja Salolaisen jälkeen, joka tavallaan veti tähän keskusteluun yhden yksityiskohdan perustellen, että nyt pitää kiirehtiä. Se oli se, että tuli yritysvakoilu tähän yhtenä osana mukaan. Hämmästyin kyllä kovasti, kuinka voidaan kaksi niin erilaista asiaa kytkeä toisiinsa. Poliitiikka ja politiikasta puhuminen totta kai omien päämäärien takia on tärkeää, ja niitä on hyvä perustella, mutta yhtä lailla kuin yksityisen yksityisyydensuoja on yrityksillä myös ihan yhtäläinen yksityisyydensuoja. Ne itse turvaavat omat järjestelmänsä. Yritysvakoilu ei ole sitä, että sitä pystyttäisiin hallinnoimaan jotenkin verkon kautta, vaan se tapahtuu kyllä suoraan yhteydessä siihen yritykseen, eikä patenteja pystytä suojaamaan siten, että voidaan sähköisen tiedustelun kautta estää patenttien murttamista. Se kohdistuu kyseiseen yritykseen, se on hyvin fyysistä, läsnä olevaa tietojen hankintaa. Siihen ei liity mitenkään tämä lainsäädäntö, jota me nyt olemme kiirehtimässä ja tekemässä perustuslakimuutosta. Pitää uskaltaa erottaa nyt nämä kaksi asiaa. Ei pidä olla niin notkealanteinen, että tanssi käy niin molemmin puolin lattiaa, että sekoitetaan nämä kaksi asiaa. Siitä olen kyllä vähän pahoillani, että koetetaan johdonmukaisesti tavallaan harhauttaa tätä keskustelua sille puolelle, mikä ei nyt ole tänä iltana käsittelyssä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

16.04 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tätä tiedustelukikokonaisuuteen kuuluvaa perustuslain muutosta on valmisteltu huolellisesti ja suurella tarkkuudella. Teknologian kehittyminen ja maailman tapahtumien kulku ovat tehneet ilmeiseksi sen, että myös Suomen tiedustelulainsäädäntö pitää saattaa tämän päivän vaatimusten tasalle. Lakiesityksiä on työstetty pitkään ja niiden sisällöstä vallitsee laaja parlamentaarinen ymmärrys. Korostan siis sitä, ettei varsinaista erimielisyyttä lain tarpeellisuudesta ja sisällöstä ole. Keskustelu on pyörinyt viime aikoina enemmän sen ympärillä, onko kiire vai ei. Näkemykseni mukaan kiire on ja on ollut jo monta vuotta. Tiedustelukikokonaisuus on ratkaistava ripeästi. On tärkeää, että erityisesti tämä nyt päätettävänä oleva perustuslain muutos tehdään nopeasti.

Tämä esitys perustuslain muuttamisesta on perusteltu, ja toivon, että eduskunta kantaa vastuunsa maan ja kansalaisten turvallisuudesta ja hyväksyy tämän muutoksen nopeutetussa menettelyssä.

16.05 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! On hyvä huomata, että tässä salissa vallitsee kuitenkin yksimielisyys siitä, että ulkoinen turvallisuuskuva on merkittäväällä tavalla muuttunut eikä välttämättä parempaan suuntaan. Kun lukee lehtiä, niin huomaa, että esimerkiksi keskisessä Itä-Euroopassa alkaa moniin maihin muodostua sotilaallisia joukkoja ja ikään kuin leirejä, kerhoja, joiden linjaus on selvästi poikkeavaa maan virallisesta sisä- tai ulkopoliittisesta linjasta. Ja kun me emme tiedä, mitä näiden takana on ja kuka näitä ohjaa ja mikä on tarkoituspäätäjä, niin lienee selviö, että meidänkin täytyy nopeasti pyrkiä reagoimaan tavalla, joka turvaa valtiollisen koskemattomuuden ja meidän sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden, jotka tänä päivänä entistä enemmän ovat yksi ja sama asia.

Itse luin tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön, ja minun mielestäni se oli todella huolella tehty, eikä ainakaan minulle tullut sellaista näkökulmaa, etteikö tätä kiireellisyyttä olisi punnittu niin, että se on kerta kaikkiaan kertaluonteinen ja sitä ei koskaan voi toistaa helposti.

16.06 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintö on erittäin ansiokas ja se antaa hyvän pohjan jatkotyölle. Vihreiden päävaatimukset tähän jatkotyöhön liittyen ovat seuraavan suuntaisia:

Me toivomme monen muunkin tavoin, että suojelupoliisin toiminta tuodaan jatkossa kokonaisuudessaan parlamentaarisen valvonnan piiriin. Lisäksi tuomioistuimen harjoittama valvonta on keskeinen kansalaisten oikeussuojan kannalta, ja siksi päätöksenteon tasapuolisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että tiedusteluvaltuutetulla on myös puheoikeus tuomioistuimen käsittelyssä. Lisäksi tiedusteluvaltuutetulla tulisi olla myös valitus- ja kantelu-oikeus tiedusteluun liittyvissä päätöksissä. Tiedustelua valvovalla viranomaisella eli tiedusteluvaltuutetulla tulee olla myös riittävät oikeudet ja resurssit hoitaa tehtäviään, eli meidän tulee huolehtia siitä, että tiedusteluvaltuutettu pystyy aidosti vaikuttamaan eikä hän huku työmääräänsä. Kun tiedustelupalvelut vaihtavat kansainvälisesti tietoja keskenään, tietojen vaihdossa on lähdettävä ihmisoikeusperustaisuudesta. Tämä rajaa tulevaisuudessa tiettyjä valtioita pois meidän tietojenvaihtokumppanuudestamme. Tähän perustuslakivaliokuntakin on jo kiinnittänyt huomiota.

Ja ylipäätään, jos lähdetään siitä, että meidän turvallisuusmaisemamme kuitenkin on muuttunut hyvin laajasti viime vuosina — se on muuttunut kansainvälisen politiikan areenoilla, se on muuttunut osittain Suomen rajojen sisällä, se on muuttunut globaalisti tässä ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

lanteessa, ja vielä kun otetaan mukaan teknologian kehitys ja muutos — on perusteltua, että Suomeen luodaan solidit ja hyvät tiedustelulait. Suomen tiedustelulait, joita nyt esitetään tähän maahan, jotka toivottavasti lähtevät etenemään nopeammin valiokuntakäsittelyssä, jähka perustuslain muutos on käsitelty, ovat jo sitten, kun ne valmistuvat, epäilemättä läntisten maiden tiukimpia. Ja mikä on tärkeintä tämän lain valmistelussa: olemme saaneet siinä parlamentaarisesti hyvin ääntä kuuluviin ja löytäneet laajaa yhteisymmärrystä sen puolesta, että esimerkiksi ihmisten arjen tietoturva, tietosuojaa tämä laki ei millään tavoin vaaranna. Myös kun puhutaan esimerkiksi teollisuudesta, niin on hyvä huomata, että esimerkiksi monet tietoturva-alalla toimivat yhtiöt toivovat tämän sorttista sääntelyä, koska se selkeyttää heidän toimintaympäristöään. Tällä hetkellä se toimintaympäristö on monin paikoin varsin kaoottinen.

16.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua. Tuossa puheenvuorossani nostin jo esiin niitä asioita, jotka mieltäni painavat.

Mutta vielä haluan palata tähän, mitä tässä salikeskustelussa nousi esille. Elikkä joku mainitsi täällä kassakaappisopimuksen ja sen, onko tehty sopimuksia siitä, että saataisiin vietyä kiireellisesti tätä asiaa eteenpäin. Kyllä minullekin herää niitä ajatuksia tässä, kun tavallinen kansanedustaja olen ja mietin sitä, että kun esimerkiksi sote on nyt pysähtynyt kokonaan, niin onko sillä jonkunlainen asiayhteys, että sote ei vedä ja nyt sitten tämä toinen kiireellinen asia ollaan tuomassa, elikkä onko tehty jonkunlaisia sopimuksia siellä, että jos toinen etenee, niin toinenkin etenee, elikkä tehdään sitä kauppaa. Sehän on tässä politiikassa hyvin tuttua, ja jokainen meistä joutuu sitä jossakin vaiheessa sitten... [Välihuuto keskustan ryhmästä] — Tämä ei ole keksimistä, tämä on puhdasta politiikkaa. Edustaja selkäni takana, joka näin sanoitte, kyllä te sen myös tiedätte. — Elikkä tämä on minun ajatukseni nyt sitten tähän loppuun. — Kiitos.

16.09 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Me kaikki täällä salissa varmasti ymmärrämme kansalaisten huolen, mutta yhtä lailla voisin sanoa, että meidän kaikkien tehtävänä ja näkemykseni mukaan myös velvollisuutena on pyrkiä poistamaan niitä huolia asiallisella tiedolla kertomalla tästä lainvalmistelun prosessista, sen eri vaiheista totuudenmukaisesti pysyen asiassa ja totuudessa, ja jos niitä epäilyksen paikkoja on, niin puhua niistäkin asialliseen sävyyn. Minä en itse henkilökohtaisesti kovinkaan paljon välitä tämmöisestä, voiko sanoa, uhkakuvien, mielikuvien synnyttämisestä, kun puhutaan joistakin kassakaappisopimuksista ja muista. Minun mielestäni se ei ole kovinkaan sopivaa myöskään tämän asian arvolle, koska jokaiselta eduskuntaryhmältä on ollut edustaja tässä edustaja Töllin vetämässä parlamentaarisessa seuranta-/koordinaatioryhmässä, jossa asiat on käyty läpi hyvässä parlamentaarisessa yhteistyössä. Toivon, että se asiallisena keskusteluna jatkuu myös jatkossa.

Olen huomannut myös, että tätä asiaa on haluttu lähestyä myös vähän tämmöisestä hallitus—oppositio-asetelmasta, mutta näissä turvallisuusasioissa se asetelma ei ole reilu eikä oikein uskottavakaan. Turvallisuusasiat tehdään yli vaalikausien kestäväksi yhteiseksi teräsbetonipohjaksi, jonka päältä voidaan rakentaa arjen turvallisuutta monien viranomaisien ja kansalaisten ominkin toimin.

Minä haluaisin muutamasta asiasta vielä muistuttaa. Perustuslakia ei ole muutettu helppoilla prosesseilla. 20 vuoden aikana perustuslakia on muutettu vain kolme kertaa, ja kun puolueet täällä eduskunnassakin ovat tästä isosta kuvasta yksimielisiä, niin tekee mieli hie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

man kysyä sen perään, ovatko puolueet sitten muuttamassa kantaansa, jos vaikkapa tämä käsittelyjärjestys ei menisi kiireellisenä. Enpä usko. Muistutan myös, että jos emme tätä lainsäädäntöä nyt kiirehdi, niin me emme menetä pelkästään sitä aikaa, joka lainsäädäntöprosessiin liittyy, vaan menetämme sen päälle vielä sen ajan, minkä kestää tämän suorituskyvyn synnyttäminen ja pystyyn nostaminen turvallisuusviranomaisten toimesta. Se aika on hyvä liittää myös siihen aikaan, joka mahdollisella viivästymisellä menetetään.

16.12 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani vastaan muutamiiin puheenvuoroihin, joita keskustelun kuluessa on esitetty.

Edustaja Meri muun muassa halusi kommentoida tai kumota sen näkemykseni, jonka esitin yhdessä puheenvuorossani, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus perustuslain muuttamisen menettelystä. Eli totta kai tämä on ”ennakkotapaus” siinä mielessä, että kun perustuslain pykälää nyt muutetaan, niin sen jälkeen tätä asiaa koskevia erilaisia lakiehdotuksia peilataan tietysti uuteen perustuslain pykälään sellaisena kuin se on silloin voimassa. Tarkoitin ja sanoinkin, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus sen suhteen, että nyt perustuslakivaliokunta tai eduskunta laittaisi sellaisen viestin maailmalle, että Suomessa on helppo kiirehtiä perustuslain muuttamista ja löytää viiden kuudesosan enemmistö, koska aina kun tätä kiireellistä järjestystä halutaan käyttää, niin siinä ovat voimassa tietyt aika tiukat reunaehdot, jotka käyvät ilmi perustuslakivaliokunnan mietinnöstä.

Toiseksi haluan todeta lähinnä edustaja Ville Niinistölle, joka puhui, että ”me, jotka olemme ihmisoikeuksia puolustamassa”, että kyllä tässä kaikki ovat ihmisoikeuksia puolustamassa, sillä henki ja elämä ovat aika tärkeitä ihmisoikeuksia, ja tällä lainsäädännöllä pyritään nimenomaan niitä suojaamaan.

Sitten edustaja Juvonen on ollut huolissaan siitä, onko tällä sittenkään kiire, kun perustuslakivaliokunnassa on se soteikin kiireellisenä tulossa käsittelyyn. Täällä on perustuslakivaliokunnan varapuheenjohtaja ja varsinaisia jäseniä, mutta kai noin yleisellä tasolla voi sen todeta, minkä jokainen kansanedustaja tietää, että eri valiokunnissa, myös perustuslakivaliokunnassa, viedään rinnakkain useita asioita samanaikaisesti eteenpäin.

Viimeisenä seikkana: Edustaja Juvonen ainakin on ollut huolissaan joistakin kassakaappisopimuksista tähän liittyen. Ymmärtääkseni tässä on hyvin avoimesti käyty tätä keskustelua eri eduskuntaryhmien kesken, ja minä näen tilanteen niin, että kun on löytynyt yhteisymmärrys hyvin laajasti tästä muutoksesta ja myös lähes yhtä laajasti tästä kiireelliseksi julistamisesta, niin samoissa keskusteluissa, samoissa pöydissä on oltu yhtä mieltä siitä, että myös sitten, kun käsitellään näitä varsinaisia tiedustelulakeja, niiden osalta pyritään vastaavasti laajaan yhteisymmärrykseen eduskunnan piirissä. Mitään salaisuuksia tai salaisia kassakaappisopimuksia minun mielestäni ja minun tietääkseni tähän asiaan ei liity.

16.15 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Pakko käyttää vielä yksi puheenvuoro tämän parlamentaarisen seurantaryhmän jäsenenä, kun tässä mainittiin tavallisten kansalaisten yksityisyydensuoja ja rooli ja asema näiden lakimuutosten jälkeen. Nehän liittyvät oikeastaan suoraan nyt käsiteltävänä olevaan perustuslain muutosesitykseen.

Kohdentaminen, kun puhutaan tietoverkoissa tapahtuvasta tiedustelusta, ei tarkoita sitä, että sitä kohdennetaan jonkin tietyn yksilön verkkoviestintään, vaan se tarkoittaa sitä, että sitä kohdennetaan tiettyyn osaan tietoliikenteestä. Tämä on syytä pitää mielessä. Tämä on myöskin se syy, minkä takia tietoliikennetiedustelua ei ole mahdollista tehdä niin, että on täysi varmuus siitä, että kenenkään tavallisen kansalaisen yksityisyyden suojaa ei loukata,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

ja siksi hallitus on tuonut tämän perustuslain muutoksen, jossa tosiaankin lisätään uusi rajoitusperuste yksityisyyden suojaan ja mahdollistetaan sen loukkaaminen silloin, kun tietoa kerätään kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.

Sitten vielä kerran liittyen tähän kiireelliseen menettelyyn ja eduskuntavaaleihin: Painotan nyt vielä kerran, että kysehän on myöskin siitä, että istuva eduskunta ei voi tietää, ketkä täällä ovat edustamassa kansalaisia seuraavien eduskuntavaalien jälkeen, ja tähän on ollut se perustuslain tavallisen säätämisyjärjestyksen idea, että kansalaiset äänestämällä vaaleissa pääsevät vaikuttamaan myöskin siihen, kun perustuslakia muutetaan ja tehdään rajoituksia ja muutoksia ihmisten perusoikeuksiin. Tästä ollaan nyt poikkeamassa, mikä on kansanvallan näkökulmasta tietenkin ikävää. Mielestäni on harmillista, että sitä tehdään nyt tilanteessa, jossa eduskuntavaalit ovat niin lähellä, että tämä ajallinen säästö, mikä saadaan kiireellisen menettelyn kautta, on melko vähäinen.

Vielä lopuksi, kun tässä on keskusteltu siitä, minkälainen ennakkotapaus tästä sitten tulee, puhuisin ehkä itse mieluiten poliittisesta ennakkotapauksesta. Eräs oikeudellinen asiantuntija, joka on perustuslakivaliokunnalle lausunut, on mielestäni kiteyttänyt sen hyvin tällä tavalla: mitä kevyemmin perustein ja lyhyemmän ajan voittamiseksi kiireellinen perustuslain muuttamismenettely hyväksytään, sitä herkemmin ja vähäisemmin syin tähän poikkeukselliseksi tarkoitettuun menettelyyn voidaan turvautua myös jatkossa.

16.17 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä ajallisesta säästöstä olen kyllä vahvasti eri mieltä, koska kun uusi eduskunta ensi keväänä valitaan ja jos se lähtee tätä käsittelemään, ottaa tuo joka tapauksessa aikaa paljon. Uusien kansanedustajien ja uudelleen valittujen valiokuntien jäsenten täytyy perehtyä hyvin vahvasti tietysti kaikkiin asioihin, mutta myös tähän, ja se ottaa aikaa, ja kunnes uusi hallituskin pääsee aloittamaan, antamaan esitykset ja niin edelleen, niin kyllä se helposti sen puolitoista vuotta, kaksi vuottaikin voi eteenpäin ottaa. Sen takia itse ainakin haluan tätä kiireellisyyttä tässä nyt viedä eteenpäin nimenomaan niin, että tämän eduskunnan aikana nämä päätökset saataisiin tehtyä.

Arvostan tuota edustaja Mika Karin kannanottoa kyllä. Olemme puolustusvaliokunnassa saaneet tehdä hyvää yhteistyötä. Kun luette nämä sekä puolustusvaliokunnan että ulkoasiainvaliokunnan lausunnot liittyen tähän kiireellisyyteen ja sen toimintaympäristökuvauksen, mitä ne pitävät sisällään, niin niistä voitte jo nähdä vahvasti niitä perusteita, minä takia tätä kiireellisyyttä nyt tässä näinkin voimakkaasti puolletaan.

Terroritekoja on tapahtunut valitettavasti Euroopassa, niin myös Suomessa, ja nämä ovat tietysti semmoisia, mihinkä pitää pystyä ennalta ehkäisevästi tarttumaan, että tällöisiä ei koskaan enää Suomessa tai missään muuallakaan Euroopan sisällä tapahtuisi. Ja mitä tulee maanpuolustukseen, mitä tulee ylipäätään siihen vaikuttamiseen, mitä tällöisten ulkoisten turvallisuustekijöitten kautta tulee, niin ennakkovaroitusaika on muuttunut. Sitä ei oikeastaan enää ole. Ei ole enää mitään perinteisiä sodanjulistuksia, missä rupeaisivat maat sitten valmiuttaan tai joukkojaan liikekannallepanon myötä nostamaan. Valmiuteen on toki panostettu. Puolustusvoimat on muuttunut entistä enemmän koulutusorganisaatiosta valmiusorganisaatioksi, mutta jotta voidaan reagoida, on myös valmiudet siihen oltava, ja se vaatii sen, että meillä on nämä tiedustelulait kunnossa, mikä vaatii sen, että tämä perustuslain muutos tehdään nyt ja kiireellisenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

16.20 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen tiedustelukyky tarvitaan ajan tasalle uhkia vastaan. Sotilas- ja siviilitiedustelulakeja ja niiden valvontaa koskevia lakeja voidaan viedä eteenpäin, jos perustuslain muutoksen kiirehtimistä koskeva kanta voittaa huomenna. Erityisen tärkeätä tässä on ollut, että tätä itse asiaa kannatetaan puoluerajoista riippumatta. Tämä on tärkeä viesti myös suomalaisille, että kannamme huolta suomalaisen turvallisuudesta.

Kaikki puolueet ovat tosiaan tiedustelulakien tarpeellisuuden kannalla. Ainoa vääntö käydään enää tämän lakeja koskevan perustuslakimuutoksen kiireellisyydestä. Ehkä ihmettelen tosiaan itsekin tätä vasemmistoliiton vastustusta tätä koskien, koska lain sisällöstä ollaan samaa mieltä. Asian siirtämisellä seuraavien vaalien yli ensi kaudelle ei voida enää vaikuttaa lakimuutoksen sisältöön vaan ainoastaan hyväksyä tai hylätä laki. Kiireellisuuden vastustaminen ei ole siksi oikein johdonmukaista mielestäni.

Tiedustelulakeja on pidetty tarpeellisina jo edellisen hallituksen aikana. Suomi on elänyt jo pitkään turvallisuusympäristön muutoksesta johtuen tilanteessa, jossa tunnustetaan erilaisia uhkia ja niiden toteuttajia niin maan sisällä, maahan tullen kuin maahan koskaan tulematta. Olemme olleet ja olemme nyt riippuvaisia muiden maiden tiedustelusta, jonka kautta olemme osittain saaneet tietoa Suomeen kohdistuvista uhista ja esimerkiksi viranomaisiin, yksityishenkilöihin tai yrityksiin kohdistuvasta vakoilusta. Myös omat viranomaisemme tarvitsevat työkalut, joiden avulla tiedämme paremmin, mitä turvallisuusympäristössämme tapahtuu meitä koskien. Niin puolustusvaliokunnassa asiaa käsitellessämme kuin myös muissa valiokunnissa on todettu, että tiedustelulaissa ei ole kyse massavalvonnasta ja tiedustelulle asetetaan myös kattava parlamentaarinen valvonta. Kansalaistemme suojaamiseksi tarvitsemme myös Suomelle jatkossa mahdollisuuden nykyaikaiseen sotilas- ja siviilitiedusteluun erilaisten uhkien torjumiseksi.

16.22 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut hyvin tarkasti edustajien puheenvuoroja tiedustelulaista ja myös edustaja Töllin perusteluja lain puitteista. Sotilaallinen uhka ja terrorismin uhka maatamme koskien ovat niitä asioita, joiden painoarvo on valtava. Niitä on syytäkin punnita tosi tarkasti perustuslain muutosta käsiteltäessä.

Onko sitten kiire asialla? No, tässä ei varmasti kovin paljon aikaakaan voida tuhlata miettimiseen. Asia on erityisen vakava. Turvallisuustilanne ei ole enää sama kuin kymmenen vuotta sitten. Olemme perussuomalaisessa eduskuntaryhmässä, kuten edustaja Meri sanoi, paljon keskustelleet tästä asiasta. Siinä on monta pointtia, muun muassa tämä yksilön oikeusturva, yksityisyydensuoja tietojen saamisessa. Se on tärkeä ja hyvin painotettava asia, se ei ole mikään heppoinen asia, mutta tietysti, kun ajatellaan turvallisuutta maassamme, niin se menee kaiken edelle.

16.23 **Mika Kari sd:** Arvoisa herra puhemies! Kun viime helmikuussa eduskunta aloitti tämän tiedustelulakikokonaisuuden käsittelyn, siinä yhteydessä ryhmäpuheenvuorossani toin esiin sosiaalidemokraattien pitkäaikaisen tavoitteen siitä, että myös meillä turvallisuusviranomaisten valvonta toimii, ja tällä varmistetaan se, että kun viranomaisille annetaan lisää toimivaltuuksia, myös näitten toimivaltuuksien käyttöä valvotaan. Silloin vielä helmikuussa tähän näkemykseen eivät ihan kaikki voineet yhtyä, mutta myöhemmin, kun oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies tulivat tälle samalle kannalle, oli helppo yhteistyöllä parlamentaarisisessa seuranta-/ohjausryhmässä hakea yksimielisyyttä ja yhteistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2018 vp

näkymää sille maailmalle, että myös meidän turvallisuusviranomaisemme toimivaltuuksia valvotaan ja nimenomaan parlamentin puolelta.

Olen käyttänyt muutaman puheenvuoron ja kiitellyt toimijoita. Yksi toimija on kuitenkin unohtunut, jäänyt kiittämättä, ja haluan sen tässä yhteydessä tehdä. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lapintie on tehnyt valiokuntansa kanssa merkittävän työn tälle tasavallalle, ja siinä perustuslakivaliokunnan mietinnössä on hyvin seikkaperäisesti kuvattu, siinä sisällössä, joka tähän mietintöön kuuluu, myös perustuslain roolia suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Minuun on tehnyt suuren vaikutuksen se tapa, jolla tästä turvallisuusorientoituneesta aiheesta, tiedustelulaista ja tässä tapauksessa perustuslain säätämisestä, on tässä parlamentissa keskusteltu. Mielipiteitä on, erilaisiakin mielipiteitä, mutta se kyky, jota tämä eduskunta on jälleen kerran osoittanut siinä, millä tavalla asioista voidaan keskustella, kyllä ansaitsee myös kiitoksen ja arvon. Ja myös tästä parlamentaarisesta työstä yksi kulma: tässä eduskunnassa ei käytetä ainoastaan puolueiden valtaa, vaan meidän kansanedustajien valtaa, ja se, että parlamentti käyttää parlamentin valtaa, on ehkä tästä vallankäytöstä se kaikkein korkein taso.

16.26 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! [Eduskunnasta: Vielä kerran!] — Vielä kerran. [Naurua] — Mikäli eduskunta päätyisi ratkaisuun, jossa jätetään tämä perustuslain muutos lepäämään seuraaville valtiopäiville, hallitus voisi joka tapauksessa siis viedä eteenpäin tämän tiedustelulakikokonaisuuden käsittelyyn jo tämän vaalikauden aikana. Silloin sitä sisältöä käsitellään nykyisen voimassa olevan perustuslain näkökulmasta, ja, kuten tiedämme, esimerkiksi suurin osa sotilastiedustelusta on mahdollista säätää voimassa olevan perustuslain nojalla siitä syystä, että ulkovaltojen edustajat eivät nauti Suomen perustuslain suojaa.

Kun sitten seuraavat valtiopäivät eduskuntavaalien jälkeen sitten istuvat, niin olisi mahdollista hyväksyä tai hylätä tämä lepäämään jätetty perustuslain muutos, minkä jälkeen hallituksen on mahdollista tuoda ne pykälät, jotka on mahdollista säätää tämän perustuslain muutoksen jälkeen, joten minä osaltani myöskin ihmettelen sitä, mistä tämä aika-arvio kahdesta vuodesta on tullut, kun kyllä on mahdollista menetellä nopeammin, mikäli siihen on poliittista tahtoa.

16.27 Matti Torvinen sin: Arvoisa puhemies! Halusin vielä lopuksi käyttää tämän puheenvuoron, koska nyt on ilmennyt selkeää väärinkäsitystä monenlaisissa asioissa. Ensimmäkin on tietenkin perustuslakivaliokunnan lähtökohta siitä, että tästä kiireelliseksi julistamisesta ei tule pääsääntöä, niin kuin me toteamme loppujohtopäätöksissä, eli sen vuoksi emme suosittele tätä kiireelliseksi julistamista, mutta toteamme, että se on mahdollista. Toinen on tietenkin se, että kun täällä koko ajan tietysti tuodaan julki sitä, että onhan mahdollista jo nykyisen lainsäädännön mukaisesti vieraan valtion sotilastiedusteluviranomaisiin puuttua eikä heillä ole sellaisia suojamekanismeja kuin on kansalaisilla, niin nyt kuitenkin on todettava se, että meillä on jo maassa runsaasti sellaisia tiedusteluorganisaatioita, jotka ovat tunnusmerkkejä, eikä niitä voida arvioida vieraan valtion tunnustuksellisia sotilasorganisaatioina. Eli kiireellisyydelle on tarvetta, toisin kuin oli varmasti joskus aikaisemmin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.